NUMMER 14 DONDERDAG 5 APRIL 1928 28STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

DE ZETEL van 't Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage wordt met 1 Mei VERPLAATST van Heulstraat 17 naar KORTE VOORHOUT 6 (1e étage bankiershuis Menno & Co.).

Aan onze leden en begunstigers

Zooals hierboven bekend gemaakt is, wordt de etel van het Hoofdbestuur, na vele jaren gevestigd e zijn in de Heulstraat te 's-Gravenhage, *verplaatst* aar het *Korte Voorhout 6*, boven het bankiershuis lenno & Co.

Vele leden onzer Vereeniging, vooral die hier n Den Haag, kennen het bovenhuis in de Heulstraat, dat thans niet meer voldoet aan de eischen, elke de uitbreiding der Vereeniging stelt.

Om slechts één ding te noemen beantwoordde e leeszaal, al sinds tijden, niet meer aan matige erwachtingen. Een meer ruimte biedende, meer ehaaglijke gelegenheid om kennis te nemen van en rijken voorraad lectuur op Indisch gebied, ordt den leden thans in het nieuwe perceel aanboden.

Het behoeft geen betoog, dat deze verplaatsing oote geldelijke offers vergt voor stoffeering en eubileering der nieuwe lokalen, zoodat de geldiddelen der Vereeniging, welke volgens de richtn, die het Bestuur zich getrokken heeft, allerrst strekken moeten tot bevordering van doel streven der Vereeniging, duchtig zullen moeten ngesproken worden voor doeleinden welke, hoe odig, nuttig en gewenscht ook, toch eerst op de eede plaats behooren.

Het Bestuur heeft nu de vrijheid gevonden zich t de leden te richten met *een verzoek om bijand en medewerking*, ten einde de nieuwe verekken in te richten overeenkomstig de positie, elke de Vereeniging thans bekleedt. Hiermede ordt niet zoozeer bedoeld geldelijke bijstand, schoon die, het spreekt van zelf, gaarne zal orden aanvaard, dan wel de hulp die bestaat in t schenken of in bruikleen *afstaan van voorrpen voor wandversiering als anderszins*, dienng voor de aankleeding der te betrekken kanton en vergaderlokalen.

Het Hoofdbestuur zou het hoogelijk waardeeren, dien het mocht ervaren, dat er onder de leden en gunstigers van „Oost en West" gevonden worden e, sympathiseerende met de grootere en betere ize van huisvesting, hiervan op bovenaangeide wijze blijk gaven.

Algem. Secretariaat tot 1 Mei: Heulstraat 17.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Van het Hoofdbestuur van onze Vereeniging kregen wij bericht, dat telegrafisch de verzekering is ontvangen, dat twee kunstnijverheidslieden uit de Padangsche Bovenlanden naar Zijpendaal komen.

Dit betreft de uitzending van een goud- en een zilversmid; er zullen dus n e g e n toekangs onze werkliedenpaviljoens bevolken.

In de Afdeeling West-Indië komen t w e e negerinnen en zullen aldaar het hoedenvlechten demonstreeren; zooals wellicht bekend is, worden de Panamahoeden hoofdzakelijk op het eiland Curaçao vervaardigd.

De Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij (ex. Koninklijke West-Indische Mail) verleent op bijzondere wijze hare medewerking bij den overvoer van deze meisjes.

Het groote warenhuis (plantenkas) — eene inzending van de Firma Bodegom en van Dijk te Elst — nadert zijne voltooiing.

De tropische gewassen, thans in de kassen van de Familie van Vloten, zullen, zoodra de temperatuur het toelaat, daarnaar overgebracht worden.

Wij hopen dat de zon dit voorjaar eens extra zal blakeren en de koffie, thee, hevea, oliepalmen, cacao, peper, kaneel, noot-muskaat, kruidnagelen, agave, kina en andere tropische cultuurgewassen, zullen er van den zomer dan mooi bijstaan.

De deskundige leiding van den Staf van de Hoogere Landbouwschool te Wageningen zal zeker ook haar uiterste best doen voor het welslagen van deze belangrijke en leerrijke zending.

Secretariaat: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Indische Tentoonstellingen.

Beschouwingen in verband met de a.s. I. T. A.

door

S. KALFF.

(Vervolg).

In 1912 werd te Deventer een koloniale landbouwtentoonstelling gehouden, waarvan de uitgebreide en goed verzorgde catalogus inzonderheid aan aankomende landbouwers in Indië ten goede kwam. Die te Amsterdam in 1915 over het oud-Javaansche en Balische Hindoeïsme deed een blik werpen in het vroegere godsdienstige leven van een aanzienlijk gedeelte van Java en Bali, en tevens in de kunstnijverheid. Behalve de basreliefs van den

Boroboedoer en tal van beelden uit het Hindoepantheon zag men hier, als inzending van H. M. de Koningin, een paar levensgroote beelden van een Balischen schrijver en eene Balische vrouw, een aantal plangi-weefsels, een kostbare staatsiekris en het huldeblijk H. M. aangeboden door Goesti Gdé Djilantik, gewezen stedehouder van Karang Asem. Het bestond uit een gouden schotel met edelgesteenten versierd, twee gouden doosjes voor wierook (pengoendang dewa of oproeper der goden) en eenig sandelhout (kajoe tjendana), dat bij den Balischen ritus eene voorname plaats inneemt. Voorts hadden nog verscheidene openbare instellingen en particuliere personen bijgedragen tot deze religie-tentoonstelling van een eiland, dat van ouds als zeer volkrijk bekend was. De oude kroniekschrijver getuigde, dat „dit eylandt nieuwers (nergens meer) in can gelycken dan by Jonck Hollandt van bouwinge van de dorpen en de steden, want alle uren is men in een dorp ofte stadt."

Te 's-Gravenhage werden herhaaldelijk kleine tentoonstellingen georganiseerd door de vereeniging „Oost en West", die veelal Indisch metaalwerk, batiks, weefsels, vlechtwerk, enz. betroffen.

In Indië dagteekende de eerste tentoonstelling van het jaar 1829, n.l. die te Batavia onder het bestuur van den commissaris generaal Du Bus de Gisignies, welke volgens den catalogus 772 nummers bevatte. Het duurde toen geruimen tijd alvorens men weer van zoo'n onderneming hoorde, en 't geen men te zien kreeg was soms niet veel zaaks. Althans, bij die van het jaar 1853 waren sommige afdeelingen poover voorzien; een Engelsch tijdschrift, *Journal of the Indian Archipelago*, vermeldde dat de groep der Banda-eilanden vertegenwoordigd was door...... één flesch kanari-olie, omdat het stapelproduct, notemuskaat en foelie, van daar niet zonder vergunning of voor bijzondere doeleinden mocht uitgevoerd worden. De gouv.-generaal had voor eene tentoonstelling dispensatie kunnen verleenen; niemand scheen er bijtijds aan gedacht te hebben. „Het is hoog tijd," schreef toenmaals een vrijmoedige beoordeelaar, „dat deze vulkanische steenhoop òf geheel in de lucht vliegt, òf dat het gouvernement terugkomt van zijn dwaalbegrip, dat een monopolie van notemuskaat thans nog kan worden staande gehouden."

De tentoonstelling uitgaande van de Natuurkundige Vereeniging, die in 1855 op het Koningsplein geopend werd door den gouv.-generaal Duymaer van Twist, telde reeds 2300 nummers; ze werd naar verhouding meer door Europeanen dan door Inlanders bezocht. Het was — en dit mocht voor die dagen, en nog wel later, met een krijtje aan den balk geschreven worden — eene tentoonstelling met een batig slot, ongeveer 10 mille. Doch het Departement van Koloniën had dan ook 15 mille beschikbaar gesteld voor den aankoop van voorwerpen ten behoeve van de musea in het moederland. Daarop volgde in 1865 de nijverheidstentoonstelling van de Ned.-Ind. Maatsch. van Nijverheid en Landbouw, waarvoor voornamelijk mr. H. D. Levyssohn Norman het initiatief nam. In het gebouw aan het Koningsplein was hiervoor opzettelijk eene nieuwe zaal bijgebouwd. Met de Hollandsche voorliefde tot lange officieele namen had men deze expositie gedoopt: „Tentoonstelling van grondstoffen en nijverheidsvoortbrengselen uit den Indischen Archipel en van uitheemsche voorwerpen tot bevordering van landbouw en nijverheid in Indië dienstig". Zelfs uit de beginletters van zooveel woorden liet zich geen familiair huisnaampje fabriceeren. De expositie werd met veel vertoon door den gouv.-generaal Sloet v. d. Beele geopend; echter waren er op dien openingsdag juist 86 bezoekers. Met de gebruikelijke toespraken werd de expositie ingewijd; een der redenaars, de voorzitter der Natuurk. Vereeniging, dr. P. Bleeker, liet zich hooren: „Slaat hier op den bodem en er vloeit goud in de gedaante van tallooze schatbare producten". De ambtelijke omslag voor die producten was echter wel wat ruim genomen; er werden niet minder dan 70 subcommissies ingesteld. Het omvangrijk Verslag werd in 1867 bij Ogilvie en Co. te Batavia gedrukt, maar of het veel lezers vond — „hier schweigt des Sängers Höflichkeit".

In 't algemeen kwam het vlottend karakter, aan de Indische samenleving eigen, ook bij zulke ondernemingen in 't spel. Onder de leden van het bestuur, de commissies en subsommissies kwamen herhaaldelijk mutaties voor door repatrieering, ziekte of overplaatsing; halverwege de tentoonstell raakten dikwijls de belangstelling en de ver woordelijkheid zoek. En dan de Indische apat het Indische indifferentisme! Misschien ook da door duurde het tot 1893 voordat er te Batavia w eens eene tentoonstelling verrees, die door d gouv.-generaal Pijnacker Hordijk geopend w Ofschoon deze slechts drie maanden duurde, gaf toch het aanzijn, behalve aan een catalogus, eene speciale Tentoonstellingscourant, welke nummers beleefde. De *show* slaagde vooral plaatselijke feestelijkheid, maar iets bijzonders ren toch de inzendingen uit Duitschland met trekking tot het electrisch bedrijf, dat destijds Indië nog weinig bekend was.

Daarna werden, elders op Java, nog versc lende kleinere tentoonstellingen georganiseerd, als te Magelang, Pasoeroean, Bodjonegoro, Pekal gan, Soerabaja, enz. Te Buitenzorg kwamen in 1 de vruchtententoonstellingen in zwang, en in 1 te Fort de Kock de jaarmarkttentoonstellin (pakan malam) bij gelegenheid van de wedren aldaar. Deze werden gevolgd door soortgelijke 1908 en 1911, te Kotta Radja. Die van 1908 te Se rang werd vooral door het Inlandsche element d bezocht, hetgeen wel in verband kon staan met feit, dat er zoo goed gezorgd was voor wajang, b coop en vuurwerk. Daarmee was men altijd ze om bij den Inlander *la corde sensible* te raken.

Intusschen had deze jaarmarkttentoonstell van 1908 nog geen hand water bij die van 1914, gezet bij de herdenking van het herstel vóór jaar van Nederlands onafhankelijkheid. Er daarvoor in het buitenland veel reclame gema en ze werd dan ook door tal van vreemdeling o.a. Amerikaansche toeristen en industrieelen zocht. Er waren ruim 2300 abonné's, en uit kolonie zelve kwamen de kijkgrage gasten bij d zenden. De expositie gaf aanleiding tot de uitg van een lijvig Gedenkboek in twee deelen, eene T toonstellingscourant en eene loterij, waarvan gouden theeservies, een brillanten collier en t automobielen de hoofdprijzen uitmaakten. M deze onderneming had te kampen met eene on wachte belemmering, nl. met het uitbreken van wereldoorlog. De opening werd al dadelijk da door verschoven, omdat men in 't onzekere keerde of ook Nederland er bij betrokken zou w den. Er waren ook onder de leden van het com sommigen, die vreesden dat onder de zoo ver derde tijdsomstandigheden er van de heele z niets zou terecht komen. De gouv.-generaal Id burg, die de tentoonstelling zou openen, liet we dat hij op dit besluit was teruggekomen, en sch daarmee te willen aanduiden dat hij de zaken niet vertrouwde.

De jobstijding van een oorlog, die hand over h toenam, woog zooveel zwaarder nadat men re te voren moeilijkheden ondervonden had. Het o.a. veel moeite gekost om de tentoonstell financieel op de been te brengen; daarna had storm de eerste gebouwen op het terrein tegen grond geworpen. 't Was met een karakterist effen gezicht, dat op den morgen na dien storm Javaansche mandoer aan den secretaris van comité het bericht bracht: „Toewan, tentoons ling soedah djatoh!" Doch men kwam deze en dere bezwaren te boven, en de zaak was nu reed ver gevorderd om ze op te geven. Met een week stel werd de tentoonstelling op 20 Aug. 1914 opend door den directeur van landbouw H. Lovink, en het bleek aan de eerste bezoekers al dat ze grootscheeps was opgezet. Op het ui strekte terrein aan de Pieter Sythoff-laan ver ven zich massale expositiegebouwen en vele af derlijke paviljoenen. Er was een feestgebouw, sportterrein, een Luna-park en postkantoor; waren afzonderlijke gebouwen voor de voornaam cultures met annex demonstratie-tuinen, voor Regeering, de Paketvaart Maatsch., het Spoor Tramwegwezen, de Gasmaatsch., het Ned. Verb de Uitheemsche Nijverheid, de Vrouw, en voor schillende takken van handel. Er was eene landsche afdeeling met een Kampong Toek waar de bedrijven der handwerksnijverheid demonstreerd werden; voorts een Machinehal, muziektent, een Formosa-theehuis en tal van verschings- en recreatie-lokalen. De Kunst was vergeten. De Semarangsche Kunstkring had zijne uitstalling van schilderijen, teekeningen fotografiën, van de hand van Europeesche en landsche kunstenaars. De Larensche Kunstha

had 150 stukken ingezonden, terwijl eene verzameling van 2500 kunstvoorwerpen uit Britsch-Indië als in een groote oostersche bazar was bijeengebracht. Men zag er tapijten, Kashmir-shawls, Buddha-beelden, Nepal-lampen, Perzische wapenrustingen, Thibetaansche vrouwensieraden, weefsels, goud- en zilverwerk, enz. De schilderkunst was hier vooral opmerkelijk door de fijne miniaturen, waarvoor de Hindoe-kunstenaars van ouds vermaard waren. A. N. Tagore, een neef van den bekenden Rabindranath (zelf ook schilder) had uit zijne verzameling fraaie proeven van deze miniatuur-schilderkunst ingezonden. Voorts kopiën van het houtsnijwerk van den Jaggernaut-tempel, een beker van *pietra dura* afkomstig uit het paleis van den Grooten Mogol, kostbare proeven van de kunst van den zwaardveger, enz. En vele kunstschatten waren nog te zien in de paviljoenen van China en Japan.

(Wordt vervolgd).

De Indische reis van den heer Tillema.

—o—

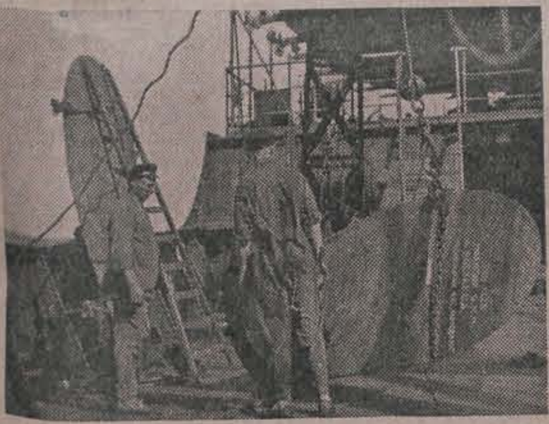
Oponthoud in Perim.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat de heer H. F. Tillema in Febr. j.l. opnieuw naar Indië is gegaan, thans zich ten doel stellend het doen van onderzoekingen over land en volk van Borneo. [1])

Gevolg gevend aan zijn belofte om de lezers van het *Kol. Weekbl.* op de hoogte te houden van zijne bevindingen, deed de heer T. ons uit Perim een schrijven toekomen, waaruit blijkt, dat de heenreis aanmerkelijk langer zal duren dan verwacht werd.

De vrachtboot „Manoeran", waarmede de hr. T. de reis aanvaardde, vertrok n.l. den 15en Febr. uit Genua, doch had het den 16en Maart nog niet verder gebracht dan Perim.

De hr. T. schrijft o.m.: „De boot heeft 2 schroefbladen verloren in de Roode Zee. Wij zijn tot Aden gestoomd om de zaak te herstellen. 't Lukte niet; toen terug naar Perim. We liggen nu al ± 14 dagen

hier, en 't kan nog wel een maand duren. Het geval is *uiterst* interessant. Ik zal er voor uw blad een uitvoerig artikel over schrijven. Voorloopig het bovenstaande met een foto — één der tien die ik er van nam."

Tot zoover de hr. Tillema; we meenen dat zijne voorloopige mededeelingen reeds van belang zijn, óók omdat we in de dagbladpers niets hebben gelezen van het ongeval en het oponthoud van de „Manoeran".

[1]) Zie „Kol. Weekbl." van 19 Jan. '28, No. 3.

Agrarische vraagstukken voor de Buitengewesten.

Concessies en Erfpachten ten behoeve van Landbouwondernemingen in de Buitengewesten van Nederlandsch-Indië. Academisch Proefschrift. Dr. J. G. W. Lekkerkerker. 1928.

In den stroom van koloniale literatuur een geschrift, dat zijn weg moge — en ongetwijfeld zal — vinden naar de directies en administraties van de cultuurondernemingen in de buitengewesten, want, afgescheiden van de waarde, die het werk zal hebben ten aanzien van verschillende rechtsvragen (welke buiten mijn beoordeeling vallen) zie ik er een welkome en actueele bijdrage in tot de studie der agrarische aangelegenheden, die de buitengewesten en meer speciaal de Oostkust van Sumatra beheerschen. Veel is daarover incidenteel geschreven, doch met het voortsnellen van den tijd zijn vele beschouwingen thans verouderd, terwijl weer andere geschriften niet geheel volledig waren. Voorzoover ik kan nagaan behandelt de Heer Lekkerkerker de materie in alle hare onderdeelen goed gedocumenteerd en met vele verwijzingen, die een nog dieper ingaan op de uitgebreide stof vergemakkelijken.

Naast de waarde van het proefschrift als studieboek staat zijn practische waarde, omdat de agrarische aangelegenheden in de Buitengewesten in het middelpunt der belangstelling staan of binnenkort komen te staan in verband met de expiratie van loopende erfpachten en concessies. De kennis van de door hem gegeven geschiedenis van het ontstaan en de wijzigingen, resp. ontwikkeling van de agrarische voorschriften is van het grootste belang wanneer de partij-politiek in Volksraad, Parlement en Pers zich meester zal maken van het vraagstuk van de verhouding tusschen het Westersch grootcultuurbedrijf en de rechten der inheemsche bevolking zoodra de termijnen der bestaande exploitatie-overeenkomsten zullen afloopen: een vraagstuk, dat de cultuurmannen der praktijk ter plaatse in overleg met de bestuursambtenaren en zelfbesturen — evenals zoovele moeilijke vraagstukken — zullen weten op te lossen tot wederzijdsche voldoening, doch dat ondeskundige politici, die den contractarbeid „slavernij" en de Poenale Sanctie een hemeltergend misbruik noemen, zullen trachten te vertroebelen. En dan zal het goed zijn, dat belanghebbenden het oog gevestigd houden op den gouden draad, die door het boek van den heer Lekkerkerker loopt, waar deze wijst op de tallooze maatregelen, die van de vroegste gronduitgifte af getroffen zijn om de rechten en de aanspraken volgens den adat van de opgezeten bevolking en de Zelfbesturen te eerbiedigen en te verzekeren. Het spreekt vanzelf, dat niet alle maatregelen steeds zonder meer de instemming van alle partijen hebben gehad, maar ten slotte is een bevredigende samenwerking verkregen, waarvan de zeldzame ontwikkeling der buitengewesten heeft geprofiteerd. Deze ontwikkeling is voor het grootste deel aan het Westersch kapitaal ten goede gekomen, doch men houde in het oog, dat het ook de Westerlingen zijn, die het geldelijk risico dragen en hunne energie en kennis aan het overzeesche land geven, terwijl de inheemsche bevolking en de geïmmigreerde Javanen en Chineezen zonder dat risico mede-profiteeren en door de Westersche cultures een welstand bereikten, dien zij zich anders niet zouden hebben verworven.

Zooals de schrijver aangeeft, wordt de grootlandbouw in de Buitengewesten in hoofdzaak gedreven krachtens:

a. Concessies, verleend door de Zelfbesturen, voor het eerst in de zestiger jaren der vorige eeuw, aan J. Nienhuijs en anderen. In 1877 werd door de Regeering een model-acte van concessie vastgesteld, welke in 1892 (Gouv. Besl. 3 Nov. 1892) werd gewijzigd en in 1902 (Gouv. Besl. 3 April 1902) opnieuw herzien, terwijl later nog enkele bijvoegingen werden aangebracht.

b. Erfpacht, krachtens de Erfpachtsordonnantie voor de Zelfbesturende landschappen in de gewesten buiten Java en Madoera (Stsbl. 1914, no. 367).

c. Erfpacht, krachtens de Erfpachtsordonnantie voor de Zelfsbesturende landschappen in de gewesten buiten Java en Madoera (Stsbl. 1919 no. 61).

In detail worden alle onderdeelen door den schrijver onder de loupe genomen en hij verbindt daaraan zoodanige beschouwingen, dat het „waarom?" der diverse voorschriften duidelijk naar voren komt en dan blijkt daaruit tevens hoe met groote nauwgezetheid de onder de telkens veranderende omstandigheden wenschelijk geachte wijzigingen door de bestuursambtenaren, gehoord de planters en de bevolking, werden overwogen en, waar noodig onder nadere instructie van het Departement van Binnenlandsch Bestuur, vastgesteld. Daarnevens treedt aan het licht de loyale medewerking van de planters in verschillende, de bevolking ten goede komende, zaken, al liep die medewerking somtijds parallel aan hun eigen belangen; aan den anderen kant maakten zij van hun vermeend goed recht gebruik om zich tegen maatregelen te verzetten, wanneer hun belangen te veel

in het gedrang kwamen: een houding, die te begrijpen is.

Dat de zorg voor de belangen en rechten der inheemsche bevolking, der Zelfbestuurders en der Landsgrooten alle belangstelling heeft van den schrijver, blijkt wel hieruit, dat hij daaraan twee hoofdstukken wijdt, waarin zijn beschouwing over de Landschapskassen „als de meest op den voorgrond tredende maatregel ten behoeve van de bevolking en Zelfbesturen" een voorname plaats inneemt. Volledigheidshalve waren daarbij te vermelden geweest de moeilijkheden, welke bij de instelling der landschapskassen ondervonden werden van de zijde van de Zelfbesturen van Siak en Asahan.

Zullen in de toekomst de cultures alle gedreven worden op erfpachtsgronden, thans is nog rekening te houden met de concessierechten, welke van bijzonder belang zijn, daar volgens een opgaaf op blz. 35 de concessies 80 % uitmaken van alle in de buitengewesten bestaande groote landbouwondernemingen; loopen die concessies af, dan zal een hernieuwde uitgifte van dien grond geschieden onder de erfpachtsregeling (blz. 79).

Vele bladzijden worden gewijd aan de concessierechten, die juridisch op een zeer lossen ondergrond rusten: het zijn geen erfpachten volgens het Burgerlijk Wetboek, geen overeenkomsten van huur en verhuur volgens idem, geen zakelijke rechten vatbaar voor hypotheek. Maar dan is het ook merkwaardig, dat de concessie van de zestiger jaren af heeft stand gehouden en de basis is gebleven van o.a. de Delische grootcultuur en voor een credietverschaffing, die „meer of minder veilig" is (blz. 70).

Practische moeilijkheden op grond van de onzekerheid der concessierechten hebben zich weinig voorgedaan, doch m.i. had de schrijver wel melding mogen maken van het belangrijke proces Gouvernement contra Erven Joh. Cramer, waarbij in hoogste instantie bij arrest van het Hooggerechtshof dd. 4 Mei 1916 werd beslist, dat de landbouwconcessie geen zakelijk recht is — in tegenstelling met het vonnis van den Raad van Justitie te Medan dd. 15 Juli 1912 — en dat daarom (en hierover liep het proces) aan den Lande geen successierechten bij overlijden van den concessionaris verschuldigd waren.

Waar de schrijver in de noot op blz. 70 spreekt over landbouwcrediet bij concessies had hij nog kunnen wijzen op de veel gebruikelijke methode van credietverleening tegen onderpand van de „producten en de ter bereiding daarvan bestemde onderneming en inrichtingen" volgens de Oogstverbandregeling, Stbl. 1886, no. 57.

Handelende over de aanstaande expiratie der (oudere) concessies bepleit schrijver de wenschelijkheid om reeds een behoorlijken tijd te voren een nieuwe regeling voor te bereiden, opdat de continuïteit der ondernemingen verzekerd blijve, zij het onder gewijzigde voorwaarden. „Een koloniale aangelegenheid van den eersten rang wacht dus op een oplossing" (blz. 44).

In verband met den afloop van concessies wijst de schrijver op de belangrijke bepaling, dat de concessie (meestal voor 75 jaren verleend) verlengd kan worden met 50 jaren voor die gedeelten, waar overjarige gewassen zijn aangeplant (blz. 73). Echter had deze tegemoetkoming slechts betrekking op de speciaal genoemde gewassen djati, caoutchouc en gutta percha, omdat men (in 1903) nog geen aandacht had voor andere gewassen als oliepalm en thee, doch toen ook deze een rol gingen spelen in de grootcultuur was het de Avros, die zich er voor spande om voor *alle* overjarige gewassen de optie tot verlenging met 50 jaren te verkrijgen. Op het rekest ter zake werd afwijzend beschikt, doch volledigheidshalve had schrijver hiervan melding kunnen maken.

Naar aanleiding van het op blz. 149 geschrevene over „grants" voor huizenbouw en het bezwaar voor belanghebbenden, in 1889, om de grantrechten bij den Raad van Justitie te Medan in te schrijven merk ik op, dat dit een kleine onjuistheid is, daar bedoelde Raad eerst in 1908 te Medan werd gevestigd.

Resumeerende zie ik in dit werk van den heer Lekkerkerker een waardevol boek voor studie en practijk en kan ik slechts hopen, dat zijn heldere uiteenzettingen mogen leiden tot een juister inzicht in het agrarisch vraagstuk voor de Buitengewesten in het belang van de grootcultuur en van de bevolking beide.

M. J. LUSINK.

Nation. Verbond tot Kolonisatiebevordering naar Suriname en andere Nederl. Gewesten.

(Goedgekeurd bij K.B. van 10 Febr. 1928, No. St.bl. No. 50).

—o—

In aansluiting bij de artikelenreeks welke Dr. Lens in het Kol. Weekblid van 5 Jan., 2 en 9 F van dit jaar, heeft geschreven, beoogende de k nisatie van Nederlanders naar Suriname te be deren, verleenen we hieronder gaarne plaats den tekst eener circulaire, welke dezer dagen groote schaal zal worden verspreid.

L. S.

Met den sterken aanwas der bevolking in overbevolkte land neemt de werkloosheid mee meer toe.

We weten tegenwoordig dat blanken in de pen evengoed kunnen werken als hier, zo schade voor hun gezondheid of die van hun n slacht, mits hygiënische voorzorgen in acht g men worden. We weten tevens dat gelijke arbe de tropen, door de natuur veel rijker wordt bel dan in onze luchtstreek.

Schitterende voorbeelden van kolonisatie blanken in de tropen leveren ons tropisch Aust en tropisch Amerika. In Suriname bezitten we vruchtbaar gewest met gematigd tropenklim dat om bevolking vraagt.

In alle Zuid- en Midden-Amerikaansche la koloniseeren blanken, slechts in Suriname wo nog Aziaten ingevoerd.

Beter dan in Canada zullen onze landbouwer Suriname vooruitkomen, Nederlanders blijven, levendige gemeenschap met het Moederland on houden, de welvaart van Suriname en van Ne land bevorderen.

Flinke mannen en vrouwen uit ons midden bereid om te toonen hoe zij in Suriname een varend bestaan voor zich en hunne kinderen nen verwerven.

Wij vragen den moreelen en financieelen s van ons geheele volk om een proefkolonisatie stand te helpen brengen van een twintigtal g nen. Deze kolonisten zullen onder bekwame kundige leiding maláchra en mais verbouwen.

Maláchra is een vezelgewas in groeiwijze en handeling overeenkomende met vlas. De wordt in de jute-industrie zeer gewaardeerd.

Een degelijke voorbereiding op hygiënisch, bouwkundig en economisch gebied zal p hebben.

Het slagen dezer proef zal een reclame zijn de landverhuizing naar Suriname, die de gunstige gevolgen voor ons volk opleveren zal.

Wij wekken daarom iederen Nederlander op Verbond te steunen en bijgaande briefkaart vuld op te zenden aan het secretariaat, Aagje kenstraat 16 te Rotterdam, of te storten op postgirorekening van het „Nat. Verbond enz. 138712 te Rotterdam, met opgaaf van bestemm

Het lidmaatschap bedraagt minstens *f* 1.25 jaar. Donateurs betalen minstens *f* 3.— per ja minstens *f* 50.— ineens.

Wij verzoeken tevens ieder, die het groote b dezer kolonisatie inziet, ons te helpen met werven van leden.

Zij die wenschen op de lijst der candidaat-verhuizers geplaatst te worden, moeten da kennis geven aan het secretariaat met inlich omtrent godsdienst, leeftijd, beroep en inlichti omtrent hun gezin.

Het Bestuur,

Dr. TH. LENS, Voorzitter, Bilth

A. DU BURCK, Secretaris, Rotter

W. J. VAN ZEYDERVEL Penningmeester, Rotter

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk h kennissen, die nog niet tot „O West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruik vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGIN ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VER GING HEEFT WAT AAN U".

Voordrachten over Indië in Duitschland

en, in verband daarmede, eene mededeeling over de cocosvezel-industrie.

—o—

Op 17 Maart vertoonde de aan de lezers van het Kol. Weekbl. welbekende heer E. L. K. Schmülling bij wijze van „onschoolsche les" een 70-tal lichtbeelden van het Koloniaal Instituut te Amsterdam aan de jeugdige deelnemers aan den Nederlandschen leergang te Duisburg. Zij zijn echt Hollandsche kinderen, zoowel door afstamming als ook in staatsrechtelijken zin. Daarom kon ook de uitleg geheel in het Hollandsch geschieden, zij het hier en daar ook ondersteund door een enkel Duitsch woord, v.z.v. dit voor het betere begrip noodig was. In het Consulaatsgebied van Duisburg wonen n.l. ± 30.000 Nederlanders en de kinderen moeten de Duitsche volksschool bezoeken voor het ontvangen van het gewone en regelmatige onderwijs. Voor het behouden of juister het verdedigen tegen de verduitsching van hun Nederlandsche stambewustzijn en beschavingsbezit en waarvoor in kerkelijken zin o.a. een drietal Hollandsche predikanten werkzaam zijn, zijn er en niet alleen voor dit consulaatsgebied, maar ook elders in West-Duitschland, met steun van het Ministerie van Onderwijs, leergangen in het leven geroepen; daarin wordt aan Hollandsche kinderen eens in de week door Hollandsche onderwijzers, aan langs de grens gelegen scholen werkzaam, les in taal, aardrijkskunde, geschiedenis en zingen gegeven. Deze voordracht nu is tot stand gekomen door de medewerking van de heeren Van Lith, Consul der Nederlanden te Duisburg en Rienks, hoofdinspecteur van het Lager Onderwijs in Den Haag, sinds meer dan 10 jaren belast met het toezicht op die leergangen. Beide heeren waren bij die lezing aanwezig. De mooie lichtbeelden, waarbij een en ander over Indië verteld en toegelicht werd, werden met groote aandacht, zich meermalen in kreten of uitroepen uitende, door het auditorium, gevolgd. Naar gehoopt wordt, dragen zij er een blijvenden indruk van mee naar huis.

Den volgenden dag hield genoemde heer, op uitnoodiging van de Deutsch-Niederländische Gesellschaft te Mülheim aan de Ruhr, ± 25 minuten per electrische tram van Duisburg, eene lezing over Nederlandsch-Indië; zij had plaats in den grooten en mooien „Stadtsaal", daartoe welwillend afgestaan door het gemeentebestuur. Onder de lezing werden vijf, en na de pauze een zeventigtal lichtbeelden van het Koloniaal Instituut vertoond. De opkomst van het publiek was vrij groot en bedroeg meer dan 300 personen.

Spreker werd door den heer Van Böningen, voorzitter der afdeeling dier Gesellschaft voor het Konsulatsbezirk Duisburg en waarvan de heer Van Lith, consul der Nederlanden te Duisburg, ondervoorzitter is, ingeleid: eerstgenoemde wees er dadelijk op, dat dit de eerste lezing was die te Mülheim, binnen dien „Bezirk" gelegen en uitgaande van die „Gesellschaft", werd gehouden en tevens de eerste over Nederlandsch-Indië. Zij werd in het Duitsch uitgesproken. Om het publiek een begrip te geven van het ontzaggelijke en veelzijdige werk, dat er reeds verricht is en nog wordt, werden eenige boeken en uitgaven getoond, o.a. de bibliografie van Z. Sumatra, het laatst verschenen „Repertorium der Koloniale Literatuur; men kreeg alleen reeds daardoor ook wel de overtuiging, dat grondigheid en grootst mogelijke volledigheid ook buiten Duitschland eene onmisbare voorwaarde, en niet alleen voor wetenschappelijken arbeid, geacht wordt en er een noodzakelijk vereischte voor behoort te zijn.

In de pauze deed zich de spreker als „extremist" kennen. Hij vertoonde n.l. eenige dozijnen van de bekende koperen munten, min of meer dik beslagen door kopergroen en welke, volgens de onderzoekingen van Moquette, bij millioenentallen in de jaren 400—800 n. C. in de Chineesche volksplantingen vooral van Oost-Java zouden zijn geslagen; dus de Benjamins daarvan zouden ruim 1100 jaren oud moeten zijn; dat zijn dus wel antiquiteiten van zuiver water. „Koeno saèstoe", zou een Javaan ervan zeggen. Daarna werden vertoond een 14-tal monsterstukken, aangevende de achtereenvolgende bewerkingen der Cocosvezel volgens het Procedé Van der Jagt vanaf de half doorgezaagde noot met bolster tot en met den zeer stevigen zak; zijnde de laatste wel een aardig uiteindelijk resultaat, maar niet de hoofdzaak, dus als het zwaarst wegend en meest beteekenend: deze is gelegen in het tweetal typen van tapijtgarens, waarvan een na de z.g. „schering", waardoor het van de pluizen ontdaan en om zoo te zeggen glad gemaakt wordt. Deze monstercollectie had veel bekijks en belangstelling.

Op den 19en bracht de heer Schmülling haar, op den zak na, naar het Nederlandsche Consulaat van Duisburg; daar werden dezer zeer leerrijke, ja men kan wel zeggen indrukwekkende monsters, in volgorde neergelegd om voor eenigen tijd door belangstellenden en liefst textieldeskundigen op hun gemak te kunnen worden bezichtigd.

Tegenover den, schoolsch-taalkundig uitgedrukt, „volmaakt verleden tijd", waarvan de munten getuigden, staat dus een koloniaal voortbrengsel, dat langs fabricatorischen weg nog niet eens ter plaatse is voortgebracht en waarvan men alleen een oordeel en voorstelling kan krijgen door wat een hier te lande gewerkt hebbend proefbedrijf heeft opgeleverd. Het ligt dus nog in de toekomst: zij het dan ook in eene nabije en veelbelovende. Munten en monsters zijn dus wel uitersten, waartusschen een en een derde millenium is gelegen.

Voor de voorbereiding van deze lezing werd behalve de medewerking van den heer Van Lith, vooral veel steun en medewerking ondervonden van het bestuur der gemeente Mülheim aan de Ruhr en inzonderheid van den heer Lechner, hoofdcommies o.a. belast met lezingen, concerten e.d.m., te geven in de fraaie Stadthalle.

Tot zijn spijt moet hij verklaren, dat het succes en de indruk grooter waren geweest, indien hij meer partij getrokken had van wat men zou kunnen noemen de ervaring van lezingen met lichtbeelden; in dit geval door de inleiding bekort en haar anders samengesteld te hebben en geene pauze te hebben gehouden.

⁂

Naar wij van goed ingelichte zijde vernemen, is men er thans in geslaagd, ook het weefprobleem voor de mechanisch gesponnen garens van cocosvezels, vervaardigd volgens het procédé-Van der Jagt, op te lossen, althans voor grovere weefsels, zoodat er nu ook op economische wijze zakken vervaardigd kunnen worden, die wel is waar nog niet kunnen dienen voor het transport van suiker, doch wel voor talrijke andere doeleinden.

Wij hebben nu ook gehoord, dat met een Australische combinatie onderhandelingen gevoerd worden, die reeds vrijwel tot een definitief resultaat geleid hebben; ze betreffen den verkoop der patentrechten voor het procédé-Van der Jagt, voor Australië en Nieuw Zeeland. Een der heeren van deze combinatie is uit Australië naar Nederland gekomen om de verschillende details te regelen.

Men is van plan om zoo spoedig mogelijk in de zgn. Mandated Territories en Nieuw Guinea fabrieken op te gaan richten voor de verwerking van cocosnoten en de tot waardebrenging van de tot heden waardelooze cocosvezels. Speciaal voor deze gebieden, wier eenige uitvoer alleen copra is, zou de invoering van een dergelijke industrie van het grootste belang zijn en het schijnt dus, dat Australië ook de ontwikkeling van zijn Buitengewesten en de aan hem toevertrouwde landen wel degelijk ter harte neemt.

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 Maart tot Maandag 2 April.

Nederlandsche Oudheden in de Molukken. Den 29en Maart heeft de hr. V. I. van de Wall in het Koloniaal Instituut te Amsterdam eene voordracht met lichtbeelden gehouden over de Nederlandsche oudheden in de Molukken, welke in groote trekken overeenkomt met de lezing, te voren gehouden in het Instituut Kern te Leiden.

De Indische Regeeringspolitiek. Voor de vereeniging Nederland in den Vreemde zal Mr. Dr. W. M. G. Schumann op 7 April in het Koloniaal Instituut te Amsterdam eene voordracht houden over: De Regeeringspolitiek in Ned.-Indië. Na afloop wordt voor de eerste maal vertoond een nieuwe film „Ned.-Indië in vogel-

vlucht", welke wordt ingeleid door den hr. Ir. P. J. Ott de Vries.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer W. Th. Lemmens. Aanvullend doct. ex. Indisch recht Mr. P. Biersteker. Taalkundig doct. ex. Indologie de hr. C. de Koning. Cand. ex. Indisch recht de hr. H. A. O. Kolleman. Econ. cand. ex. Indologie de hr. F. A. Monsees.

Hoe men in Nederland zijn Groote mannen meent te moeten eeren! De Socialistische Kunstenaarskring te Amsterdam heeft zich met een adres gewend tot burgemeester en wethouders, waarin verzocht wordt geen uitvoering te geven aan het plan tot oprichting van een monument voor generaal Van Heutsz.

De Kring is van oordeel, dat het plan strijdig is met de gevoelens van de overgroote meerderheid der Amsterdamsche bevolking; en verder dat het naar zijn meening afkeuring verdient mede te werken tot de oprichting van een monument ter nagedachtenis van een man, wiens daden en beleid slechts vereering vinden van de zijde van een beperkten kring van oeconomisch belanghebbenden, doch de verontwaardiging en verachting opwekken van dat deel der bevolking, dat streeft naar vrijheid en recht van alle volkeren en menschen en zich richt tegen elke onderdrukking.

Sowjet Rusland en Ned.-Indië. In de Russische Izwestia publiceert Oldenburg, de secretaris der Russische Academie van wetenschappen, een protest tegen het feit, dat de Nederlandsche regeering *geweigerd* heeft, *pasvisa te verleenen aan de Russische* gedelegeerden naar het vierde *Oceanografisch congres, dat in 1929 op Java zal worden gehouden.* Oldenburg wijt deze weigering aan de actie van het organisatie-comité voor dit congres. (*Vaderl.*)

Lid van den Volksraad. Batavia, 30 Maart (Aneta).[1]) Dr. P. J. van Loo, die tot lid van den Volksraad gekozen was in de vacature-Zaalberg, heeft voor het lidmaatschap bedankt. Zijn opvolger op de lijst is het oud-lid van den Volksraad Ir. E. J. L. Fuhri.

Het Indo-Europeesch Verbond. Generaal-majoor b. d. J. van der Weyden, lid van den Volksraad, die momenteel met verlof hier te lande vertoeft, heeft den 29en dezer te 's-Gravenhage eene voordracht gehouden over doel en streven van het Indo-Europeesch Verbond. (Een uitvoerig overzicht vindt men in het *Vaderl.* van 30 Maart, Avondbl.).

Waar gaan wij in Indië naar toe? Het *Vaderl.* van 27 Maart (Avondbl. D.) bevat een uitgebreid verslag van de voordracht welke den dag te voren door Dr. J. D. Hulshoff Pol voor de afd. Den Haag van de Centrale van Jongeren in den Vrijheidsbond gehouden is over het onderwerp: Waar gaan wij in Indië naar toe?

De vliegtocht van Luit. Koppen. Voor het Alg. Ned. Verbond te 's-Gravenhage zal op den 2en April luit. Koppen een voordracht met lichtbeelden houden over zijn vliegtocht naar Indië en terug.

Vacantiekaarten voor Suriname. De Kon. Ned. Stoomboot-Maatschappij bericht, dat gedurende de aanstaande zomervacantie weer vacantiekaarten zullen worden uitgereikt tusschen ons land en Suriname.

In het bijzonder wordt gewezen op het belang dat Surinaamsche studenten, die in Holland studeeren, bij deze goedkoope reisgelegenheid hebben. De overtocht heen en weer kost *f* 800.— voor de 1e klasse en *f* 500.— voor de 2de klasse.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit is benoemd tot ridder der Oranje Nassau-orde Teukoe Habib bin Safed Oesoeih, zelfbestuurder van Peudawa Rajeu (Atjeh en Onderhoorigheden). — tot officier der Oranje Nassau-orde E. C. C. Ament, administrateur van de landen Tjiboeboer en Tandjoeng Oost, res. Batavia.

De Bestuurshervorming in Indië. De Tweede Kamer heeft met groote meerderheid een motie-Joekes-van Rijckevorsel verworpen, beoogende nadere overweging van de instelling der provincies Midden- en Oost-Java en instelling eener commissie van onderzoek naar de ervaringen, verkregen met de provincie West-Java. De Kamer acht het blijkbaar verkieselijk de bestuurshervorming zonder een dergelijke pauze door te zetten.

Een tweede kruisgesprek met Indië. Op Zaterdag 31 Maart heeft, op initiatief van het Persbureau „Aneta" een tweede radio-telefonisch kruisgesprek met Indië plaats gehad tusschen Nederlandsche en Indische journalisten. Blijkens de dagbladverslagen waren over het algemeen de resultaten zeer gunstig.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N. Rott. Ct.".

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Wat „Boeatan"'s laatste Aanwinsten opnieuw leeren

„Boeatan" ontvangt en vertoont den laatsten tijl wel 'n groote verscheidenheid mooie voorbeelden van Indonesische z.g. *klein*-kunst — beter bestempeld met den naam van gemeenschaps- of volks-kunst — uit bijna alle deelen van den archipel. Het uitstalraam in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage geeft hiervan aan de voorbijgangers telkens blijk, maar in nog meerdere mate kunnen belangstellenden zich er van overtuigen, die de daarachter gelegen toonkamers bezoeken, in de eerste waarvan zooals, hoe langer hoe beter bekend, ook gelegenheid bestaat tot het genieten van allerlei Indische gerechten, door bekwame *kokkie's*, onder leiding der dames van 't bestuur en het propaganda-comité klaargemaakt. Daar zitten de gasten te midden van de mooiste ikat- en goudbrocaat-weefsels, de fijnste Vorstenlandsche en andere batiks, welke de wanden links en rechts versieren, terwijl daartusschen, in en op de kasten, allerlei voorwerpen prijken o.a. van hout, bamboe, klapperdop en vezels, koper en edelmetalen, leder, kralen en schelpen vervaardigd, welke onder verschillende lagen van het Indonesische volk als gebruiksvoorwerpen in zwang, ook in ieder Westersch, smaakvol ingericht huis op hun plaats zouden zijn.

Als men dan langs de, als buffet ingerichte, tusschengang wandelt, komt men in het eigenlijke verkooplokaal, waar de ruimte haast te klein wordt om alle schatten dezer echte volkskunst te kunnen bevatten, welke op de tafels en rekken gestapeld liggen en bij hopen de kasten uitpuilen. Men weet niet wat het meest te bewonderen: de wajangfiguren en maskers, het vlechtwerk, het houtsnijwerk of de ceramiek, zoo aantrekkelijk in haar eenvoud!

Verleden week was het uitstalraam gewijd uitsluitend aan de vlechtkunst. Op matten, o.a. op het eiland Bawean en in de Padangsche Bovenlanden vervaardigd, waren o.m. manden, tasschen en kokers in groote verscheidenheid tentoongesteld. Men kon er het stevige, maar tevens zoo keurige, uit rottan-ringen opgebouwde vlechtwerk uit Singaparna bewonderen, dat gelukkig thans weer in fijner vormen daar gemaakt wordt, maar dan ook tegen hoogere prijzen moet verkocht worden dan de veel grovere, welke op markten en langs de huizen in Indië gevent wordt. Daarnaast prijkten de vroolijk gekleurde Menangkabausche mandjes en taschjes, met hunne rhytmische versieringsmotieven, welke voor praktisch dagelijksch gebruik hier niet minder in den smaak vallen. Fijner van tint en patroon zijn die uit de Alaslanden, maar wat kunstzinnigheid betreft, spant toch het Dajaksche vlechtwerk de kroon, dat zoo kunstig diagonaal gevlochten wordt, in zoo groote verscheidenheid van motieven, welke toch te zamen zulk een prachtvol geheel vormen! Opgebouwd uit gespleten rottan, het fond in natuurkleur, de figuren zwart of donkerrood (z.g. drakenbloed) gekleurd, zijn het voor de bevolking daar uitermate sterke draagmanden tot het verzamelen van boschproducten, maar soms ook bizonder fijn verwerkt, als omsluitsel van bamboe-kokertjes tot berging van mesjes of andere kleine instrumenten. Ten zeerste trok in het midden der étalage de aandacht de pronkmat en de weeldedoosjes door Bonische vlechtkunstenaressen vervaardigd uit de stengels van een daar inheemsche orchidee, *alami* genaamd, waarvan de schitterend gele kleur, welke buitendien onverschietbaar is, iedere verfstof de loef afsteekt. Dit werk is zoo zeldzaam fijn en smaakvol, dat het stellig geen verwondering zal baren, dat het hooger in prijs komt te staan dan al het andere.

Zelfs uit Timor en Soemba waren doozen tentoongesteld, maar helaas wordt daar, evenals o.a. ook in de Padangsche Bovenlanden en op Bawean, gebruik gemaakt van minderwaardige analineverfstoffen, zoodat zij niet alleen dikwijls akelig schel van kleur zijn, maar er al heel spoedig onoogelijk verschoten uitzien.

Zou er geen weg op te vinden zijn om al deze knappe vlechters aan deugdelijke verfstoffen te helpen? Hun arbeid verdient het ten volle.

Op alle eilanden wordt de vlechtkunst beoefend in huisvlijt, zoowel door mannen als vrouwen en kinderen, als liefhebberij, die echter bij geregelde afname een niet onbeduidende nevenverdienste zou kunnen opbrengen. Het kunsthandwerk verdient te worden aangemoedigd en bevorderd, waar de materialen er voor overal voor het grijpen liggen en dit te meer immers, daar het niet machinaal kan worden nagemaakt.

Genoemde uitstalling van vlechtwerken heeft thans plaats gemaakt voor een andere, met batiks als achtergrond, o.a. die uit Tasikmalaja van 't helderrood met zwart en wit gerande, zoo decoratieve *belagbag*-(wolken)-patroon, in den vorm van hoofddoeken, welke hier als tafelkleedjes zoo gezocht zijn. Daarop is aan de eene zijde tentoongesteld het zoo aantrekkelijke, zwartgebrande Solosche aardewerk, en aan den anderen kant het felroode lakwerk uit Palembang, dat helaas echter lang niet meer zoo goed afgewerkt is als 't vroeger placht te zijn. Ook hier zou een opbeurende, helpende hand veel goed kunnen doen. Hetzelfde kan gezegd worden van bijna elken tak der toch in menig opzicht zoo hoogstaande Indonesische kunstnijverheid; bij 't een is dit, bij 't ander dat gaan haperen, betrekkelijk zijn het kleinigheden, welke te verhelpen zouden zijn, als deze volkskunst mocht komen te deelen in de beschermende staatszorg. Het spreekt toch wel van zelf, dat het particulier initiatief in deze niet voldoende kan doen, als het niet van regeeringswege met kracht gesteund wordt.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Kuo Min Tang. De Roode Hulp.

De zuidelijke voorman in China, generaal *Chiang Kai Shek*, is bezig de Chineesche Volkspartij of *Kuo Min Tang* te reorganiseeren. Hij wil een einde maken aan het voeren van destructieve politiek, wat onder het communistische régime de hoofdzaak was. Toen werd het volk afgericht op den klassenstrijd en meer dergelijke dwalingen. Gen. Chiang wil zijn kracht zoeken in opbouw en samenwerking. Worden alle wenschen van gen. Chiang verwezenlijkt, dan is dat — zegt het *Bat. Nwsbl.* (22/2) — ook van groote beteekenis voor Ned. Indië. Immers de Kuo Min Tang heeft in Indië zeer sterke uitbreiding gekregen en telt haar leden in den geheelen archipel. En nu mag het toe te juichen zijn, dat de communistische tendens er uit gaat, het blijft niettemin niet zonder bedenking, dat er in Indië een zoo sterke buitenlandsche polilieke partij bestaat, waarvan de opperste leiding in handen is van een buitenlandsche regeering. Wat de bolshi's tegenover deze actie van gen.

Leden van „Oost en West"

„Daer can voor de Indien iets groots worden verrigt", wanneer gij allen, in eenigerlei vorm, Uwe medewerking verleent tot het welslagen der a.s. tentoonstelling te Arnhem.

Het bestuur der afdeeling Arnhem verdient Uwen steun ten volle, mede omdat zijn lofwaardig streven de gansche Vereeniging ten goede moet komen!

Chiang zullen stellen is nog een open vraag, maar in dit verband zij er nog eens gewezen op het telegram van 21 Febr., dat de *Derde Internationale* in haar negende plenaire zitting besloten heeft de subsidies voor de Sovjet-propaganda in China en verder Azië met aanmerkelijke bedragen te verhoogen. Dat dient men, ook in Ned.-Indië, niet te vergeten!

De *Java-Bode* (27/2) kreeg een blaadje in handen, dat in Indië tegenwoordig in de treinen wordt verspreid en dat afkomstig is van Amsterdam, Geldersche kade 78. Het blad heet „*Roode Hulp*" en is het orgaan van de „Int. Roode Hulp, afd. Holland". Het blaadje heeft artikelen onder opschriften zooals „De terreur in Indonesië — Politieke gevangenen ter dood veroordeeld". Men leest er o.m. deze zinsnede in: „zooals een roofgedierte, dat de lucht van rauw vleesch in den neus krijgt, zoo is de gemoedsgesteldheid van het liederlijk tuig dat Indonesië exploiteert." Aan deze uitdrukking kent men den aard van het geschrift, dat *niet geschikt is om ongemoeid in Ned.-Indië te worden verspreid*. Al is dit Roode Hulp-gif in 't Nederlandsch gesteld, zoodat het alleen voor de Nederlandsch sprekenden bestemd is, het dient buiten Indië te blijven.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (23/2 „China in 1927" III), de *Java-Bode* (25/2 „De positie der Chineezen"), de *Deli Crt.* (29/2 „Om de petroleum") en *De Sum. Post* (28/2 „Oosten en Westen", *Dr. Kraemer*; 29/2 „*Keyserling* over de Hollanders").

Ons recht en onze plicht

De heer *Ant. J. Lievegoed*, redacteur van de „Nwe. Rott. Crt.", heeft in Den Haag een rede gehouden over „het sentiment in de koloniale politiek". *De Loc.* (21/2) en het *Bat. Nwsbl.* (22/2) betuigen hunne bizondere instemming met de volgende uitspraak: „In de Westersche maatschappij in Ned.-Indië ziet men in toenemende mate een groepeering naar moederlandschen maatstaf en ook hier schijnt het goede politiek te worden geacht om zich op het meest kardinale punt in de verhouding tusschen Nederland en de Indische volken met zekere vaagheid uit te spreken. Alsof het niet geoorloofd ware om rechtaf vast te stellen, dat Nederland zijn taak in Indië in afzienbaren tijd niet als geëindigd kan beschouwen en dat Nederland als een natuurlijk recht, dat tevens een natuurlijken plicht vormt, de westersche economische belangen, onder de veiligheid van zijn vlag gegroeid, op afdoende wijze duurzaam zal hebben te beschermen."

Dit noemt het *Bat. Nwsbl.* kloek gesproken; zoo moge het ook worden verstaan door allen. Het is ook juist daarom zoo te betreuren, dat zoovelen twijfelen aan de innerlijke kracht van het Nederlandsch gezag tot het vervullen van dien plicht. Een relletje hier of een kabaaltje daar roept voor sommigen al het verschiet van het einde van Nederland's leiding in Indië op! Alsof één trap van een extremistisch agitator het gebouw onzer organisatie ook maar zou kunnen doen trillen? Zelfs tijdelijke afwijking van den vasten koers eener rustige en geleidelijke ontwikkeling zal de bronnen van Nederland's levende kracht niet doen opdrogen. Nederland zal zijn taak in Indië volvoeren — zonder ophef, zonder wankelmoedigheid. Zelfs een schim van twijfel kan daaraan niet bestaan. Het is goed, dat dit ook in Nederland nog eens gezegd is. En vooral: dat het gezegd is door een figuur, wiens Indische jaren getuigden van zijn belangstelling voor een snelle ontwikkeling van Indië. Misschien brengt dit woord ook hun leering, die meenen, dat reeds thans over het beëindigen van Nederland's taak ook maar kan worden gesproken.

De Loc. hoopt dat deze rustige woorden ook begrepen worden in *die* Inlandsche kringen, die soms ten onrechte meenen dat de dwaling als zou het ontknoopen der banden met het moederland ook worden voorgestaan door andere Nederlanders dan de weinigen die, défaitistisch en ontworteld, hun Nederlanderschap verloochenen en door hen, die de ontwrichting van de koloniale samenleving een wapen achten tegen „het kapitalisme". Die scheidslijn, die de laatstgenoemde groepen afzondert, is nu weer scherp getrokken. Want *zij* zijn — *beyond the pole*.

Wij verwijzen naar de *De Loc.* (23/2 „Het sentiment in de koloniale politiek"; 20/2 „Sociale toenadering", *Dr. A. R. Zimmerman*), het *Bat. Nwsbl.* (24/2 „De bestuurshervorming"; 25/2, 1ste en 3de bl. „Britsch-Indië") en het *Soer. Hbl.* (24/2 „Holland's Glorie", *Smissaert*).

Wat generaal Swart hoorde en zag.

Het *Soer. Hbl.* (18/2) vernam in een onderhoud met *generaal Swart* wat een hooggeplaatst Javaan Z. Exc. had meegedeeld over *de fouten onzer onderwijspolitiek*. Deze Javaan was van meening dat de ontzaglijke uitbreiding, welke door de Regeering aan het onderwijs werd gegeven, weinig goeds kon opleveren. Het ware beter geweest, indien men eerst had gezorgd voor het onderwijs der kinderen van de meer voorname Inlanders. Dit lag destijds geheel in de lijn der traditie en zou door de bevolking zijn aanvaard als een logisch gevolg der toen bestaande verhoudingen, en dan zou eene harmonische ontwikkeling der Inlandsche maatschappij mogelijk zijn geweest. Maar men stortte dit onderwijs uit over alle lagen der bevolking, dus ook over die welke aan intellectualistisch onderwijs minder behoefte hadden, doch meer zouden zijn gebaad met ambachts- en landbouwonderwijs. Door de onoordeelkundige massale onderwijsverspreiding heeft men geen goed gedaan, doch de verhoudingen in de Inlandsche wereld verstoord, en een z.g. intellectueel proletariaat gevormd, dat overal op aarde een haard van ontevredenheid is.

De muiterij van eenige Menadoneesche militairen in Juli 1927 had den generaal sterk getroffen. Z. Exc. heeft, vanaf den tijd toen hij nog 2e luitenant was, met Menadoneezen gediend; hij is met hen in allerlei landen te velde geweest: Atjeh, Borneo, Celebes, Soembawa, en heeft hen leeren kennen als uitstekende soldaten. Ze zijn stil van aard, stiller dan de Ambonees, maar zij hebben beste militaire eigenschappen. Hij heeft altijd op hen vertrouwd. En nu dit verraad, waarvan zeer vele anderen kennis hebben gedragen, zonder dat zij het rapporteerden. Verraad, waartoe deze Christen-soldaten overgingen, na te zijn bewerkt door Mohamedaansche oproermakers. Het voorgevallene heeft den general buitengewoon veel leed gedaan. Hij is er van overtuigd dat het gebeurde niet met woorden is goed te maken. Of inderdaad nog op de oude manier op de Menadoneezen zal kunnen worden vertrouwd, zal eerst kunnen blijken, zoodra zij in de gelegenheid worden gesteld hun trouw en aanhankelijkheid met daden te bewijzen. Aan woorden en verklaringen heeft men niets; de vlek op den naam der Menadoneezen kan slechts door daden worden verwijderd. De generaal sprak tenslotte de hoop uit, dat de oogen der Menadoneezen tijdig zouden worden geopend voor hun waarachtige belangen. Zij behooren zich los te maken van politieke leiders, die hunne goede gezindheid bederven.

Het *Soer. Hbl.* van 23 Febr. (2de bl.) meldt de vonnissen van vijf afvallige Menadoneesche militairen: B. Karamoy, Men. fus. (7 j.); H. Pua, Men. korp. (3½ j.); K. Kodongan, Men. sergeant (8 j.); M. Kuagow, Men. wachtmeester (1 j.) en V. E. Ganda, Men. wachtmeester (5 j.). Allen met vervallenverklaring van den militairen stand.

Het goud en zilver van Zuid Bantam
De nieuwe Poentjak-weg.

De Loc. (18, 20, 23 en 24/2) vertelt over de exploratie door het Mijnwezen in Zuid-Bantam en geeft ook enkele technische bizonderheden over *de Tji-Pitjoeng-exploratie.* Bij het zoeken naar ertsgangen worden alle kali's gewoon afgeloopen; er wordt gezocht naar kwartsmonsters. Treft men daarin goud aan, dan is zulks reeds een aanwijzing, dat er iets in het terrein moet aanwezig zijn. De kwarts-monsters worden natuurlijk eerst alle geanalyseerd en het hangt van de resultaten daarvan af of men de kali, waar de kwartsbrokken gevonden werden, verder zal afloopen. De mantri Wagimin heeft alle kwartsmonsters opgespoord; later vond men de eigenlijke ertsafzettingen. In de Tji Manggoe, een zijtak van de Tji-Pitjoeng, werden kwartsmonsters met goud en zilver gevonden; op verschillende plaatsen werd al dadelijk een rif van ± 300 M. lengte gevonden. Daarna begon men het rif met tunneltjes te „vervolgen". Ten O. van de Tji Pitjoeng werd een rif van 350 M. lengte gevonden, evenals ten W. van de Tji-Tjaroetjoep. Het begin der exploraties heeft plaats met sleuven en tunneltjes, die niet erg diep zijn en alleen dienen om het verloop van het rif aan te toonen. Blijken de essays of analyses goede waarde te hebben gegeven, dan worden op dieper niveau, verticaal van 20 tot 30 M., andere tunnels aangezet, waarmede dan het rif op dat niveau gevolgd wordt. Het edel metaal komt in genoemd rif voor als *metallisch goud* en als *complexen zilversulfide*. Van groote beteekenis is, dat in Tji-Pitjoeng mangaan zoo goed als niet voorkomt. Een erts van 12 gram goud per ton wordt gerekend exploitabel te zijn. Op 't oogenblik kan worden gezegd, dat het rif, direct onder de oppervlakte, exploitabel mag worden geacht. Een tunnel op 20 M. dieper niveau heeft het rif gevolgd over een afstand van 80 M. Door analyse van het in dezen tunnel aangetroffen erts is gebleken, dat bevredigende resultaten verwacht kunnen worden. Verschillende andere ertsgangen zijn gestopt, o.a. op het Tji Sawarna–terrein, dat te arm aan ertsgangen bleek. Het exporatie-terrein van Tji-Pitjoeng is gelegen in een ketelvormig dal met zware hellingen, doorsneden door de Tji Dikit, waarop alle omliggende dalen toeloopen; men krijgt het idee van in een trechter te zitten. Dit sterk ingesneden terrein is voor exploitatie buitengewoon gunstig, omdat op elk willekeurig niveau tunnels kunnen worden aangezet, om de ertsgangen te bereiken.

De omlegging van den weg over den Poentjak (1450 M.) nadert haar voltooiing (*Bat. Nwsbl.* 23/2). De hellingen van 't nieuwe gedeelte bedragen maximaal 1 : 15. In het oude gedeelte bij Gadok en bij de oude brug bij Leuwimalang blijven nog twee hellingen over van 1 : 10. De aldus verbeterde weg zal aan de locale behoeften tegemoet komen, maar vanzelf ook verkeer scheppen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De P. N. I.

In de *Soeloeh Rajat Indonesia* (orgaan der Indon. Studieclub te Soerabaja) van 15 Februari wordt een beschouwing gegeven over de beteekenis en het doel en streven van de P. N. I., naar aanleiding van de op 5 Februari te Soerabaja gehouden vergadering dier „Nationaal-Indonesische Vereeniging".

De schrijver wijst op de groote belangstelling welke deze vergadering van de zijde der Soerabajasche ingezetenen genoot; met groote aandacht werd de rede van den Bandoengschen afgevaardigde, Ir. Soekarno, voorzitter van het Hoofdbestuur der P.N.I., aangehoord, die een uiteenzetting gaf van de non-coöperatie-idee, welke door de P.N.I. gehuldigd wordt.

Schrijver ziet in de geboorte der nieuwe vereeniging een krachtsvermeerdering van de heele Indonesische beweging, daar nu de P.N.I. zij aan zij staat met vereenigingen die haar doel willen bereiken langs den weg der coöperatie en een eigen wijze voorstaan ter oplossing van de nationale vraagstukken, b.v. Pasoendan, Boedi Oetomo, Sarekat Ambon, Sumatranenbond enz. enz., zoodat men nu niet meer bij vergelijkingen blijft, doch voorlichting krijgt van twee kanten.

Duidelijk werd door Ir. Soekarno te verstaan gegeven, dat de P.N.I. gesloten zou zijn voor den godsdienst, daar door grondslagen als reeds aangenomen door de S.I., niet slechts belangrijke volksgroepen die den noodigen steun zouden kunnen geven bij den opbouw van het Vaderland, worden uitgesloten, doch tevens twist en tweedracht gesticht worden, hetgeen reeds zoo vaak door de geschiedenis is bewezen.

Ook met de communisten kon de P.N.I. niet instemmen, daar de Partij Kommunist Indonesia in haar streven in de eerste plaats de internationale belangen voorstaat, waardoor de strijd tusschen kapitaal en arbeid in eigen boezem ontbrandt nog voor de tijd daartoe gekomen is.

Al is hij het er niet heelemaal mee eens, toch begrijpt schrijver dat die vurige en enthousiaste voorman niet wil dat de gelederen zijner kameraden gedund of verstrooid worden door belangenstrijd in eigen boezem. Voor Ir. Soekarno is het doel, eerst af te rekenen met alle vreemde inmenging welke moge bestaan en schade zou kunnen doen aan de nationale zaak en voorts den weg af te sluiten voor dergelijke inmenging. Duidelijker: eerst moeten alle ziektekiemen worden verwijderd en dan pas kan overgegaan worden tot de regeling der huishouding, volgens de eigen wenschen en verlangens.

Ir. Soekarno zeide dat non-coöperatie niet beteekent verzet te propageeren tegen al wat van vreemden oorsprong is en dat non-coöperatie geen haat moet verwekken, doch ten doel moet hebben tot zichzelf terug te komen, weer op eigen kracht te bouwen en zelfvertrouwen te krijgen en dan pas te beginnen aan den bouw van een maatschappij overeenkomstig de nationale verlangens en verwachtingen.

Bemoeienis hebben met openbare lichamen achtte Ir. Soekarno een verspilling van krachten, omdat door een dergelijke inmenging slechts nut voor het land en volk kan worden verkregen indien daarbij de belangen in het bijzonder der niet-inheemschen niet worden geschaad, ja zoo mogelijk worden verzorgd. Dergelijke arbeid wordt door de P.N.I. met vastheid verworpen. Men mag niet spelen met de heilige rechten van het volk.

Schrijver heeft daar niets dan lof voor; aan de honderden leiders wordt daardoor den weg gewezen welken zij bewandelen moeten om het beoogde doel, het welzijn van het volk, te bereiken. En aan de millioenen menschen wordt het beeld getoond van een Inlandsche maatschappij, verschillend van karakter met die verkregen door samenwerking van de Regeering en de coöperators. Aan de massa wordt de keus gelaten.

De P.N.I. zal dus als een stimulans werken op de massa, om hare onverschilligheid te laten varen en de zijde te kiezen van de eene of andere partij. Ook de coöperators worden door de P.N.I. gedwongen tot de grootst mogelijke activiteit voor het bewijzen van de deugdelijkheid van hun actie, om niet door het volk in den steek te worden gelaten.

Uit een verkorte wedergave van de rede van Ir. Soekarno in een tweede artikel in hetzelfde blad, nemen wij ten slote nog de volgende passages over:

Spreker zag in de door de koloniale regeering ingestelde raden van allerlei soort met allerhande werkzaamheden en bevoegdheden slechts „Spielerei" en ook de in Egypte en Britsch-Indië bestaande raden met nog grooter bevoegdheden beteekenden per slot van rekening niets door het veto-recht en de militaire macht van Engeland. Het was daarom niet noodig in dergelijke raden zitting te nemen; beter ware het te werken voor de krachtigmaking der natie, voor de éénwording der rasgenooten. Deze arbeid alleen reeds vergt zooveel van den tijd en de beschikbare krachten dat men geen gelegenheid zou kunnen vinden om in die raden te zitten.

Rechtvaardig!

Een schrijver in het blad *Sipatahoenan* (orgaan der Vereen. Pasoendan) van 7 Februari, heeft het in een artikel onder bovenstaand hoofd over het woord rechtvaardig, zooals dat door den Regeeringsvertegenwoordiger in den Volksraad werd verklaard. Hiermede bedoelde de Regeering natuurlijk: rechtvaardig jegens iedereen, hetzij Europeanen, hetzij Inlanders of Chineezen. Maar — zegt schrijver — rechtvaardigheid volgens de Regeering is heel anders dan die volgens ons en verschilt veel van de rechtvaardigheid volgens de kapitalisten. Zoo noemen wij rechtvaardig indien alle zaken die het belang van Indonesië raken, hier te lande worden geregeld. Doch wat zeggen de kapitalisten daarvan? Zij doen alle moeite om het voorstel der Regeering tot vermeerdering van het aantal Inlandsche leden in den Volksraad door de Staten-Generaal afgewezen te krijgen, om de erfpachtsgronden na afloop van den termijn, niet aan de bevolking te doen teruggeven, doch weder ter beschikking te stellen van de kapitalisten, om de poenale sanctie niet op te heffen enz. enz. Ziedaar — roept schrijver uit — het verschil tusschen de rechtvaardigheid volgens de Sana-partij en volgens ons! En wat doet nu de Regeering met haar rechtvaardigheid? Deze is niet voorgeschreven en de Regeering gaat straks natuurlijk maar mee met de meeste stemmen. Daarvandaan dat de kapitalisten thans zoo schreeuwen, zoowel hier te lande als in Nederland. Daarom hoopt schrijver dat de Regeering zich te dezen opzichte niet zoo maar zal laten meetronen, want hoe het ook zij, men kan het zonder het zweet van den Kromo niet stellen.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Tegengif toegediend!

In het 15-Febr.-Nr. van „P.E.B.", het orgaan van den Ned.-Ind. Pol. Econ. Bond, lezen we:

Onze vraag aan de Regeering omtrent ruime verspreiding in de Indische talen van de anti-communistische artikelen van den wel zeer deskundigen heer Baars — immers hij voelde de communistische zegeningen aan den lijve en zag jarenlang met eigen oogen den communistischen janboel — werd door de Regeering als volgt beantwoord:

De Regeering is inderdaad van meening, dat ruime verspreiding van de onderwerpelijke artikelen van den heer Baars de weerbaarheid van de Indische samenleving tegen communistische propaganda zal versterken.

In verband hiermede heeft zij dan ook bereids maatregelen doen treffen om Maleische, Javaansche en Soendaneesche vertalingen daarvan in voldoende getale te doen toekomen aan de hoofden van gewestelijk bestuur ter verspreiding onder de Inlandsche ambtenaren *en andere personen, voorzoover daarvoor belangstelling bestaat.*

Mede met het oog op de publiciteit, welke aan deze artikelen eigener beweging reeds door de Inlandsche pers wordt gegeven, meent de Regeering hiermede voorshands te kunnen volstaan.

Ter verspreiding onder de Inlandsche ambtenaren *en andere personen!* Ieder kan zich dus wenden tot het Bestuur, met het verzoek om deze artikelen in een der Indische hoofdtalen te mogen ontvangen. Een goede gelegenheid, vooral voor particulieren, spoor-, en tramwegmaatschappijen, cultuurondernemingen, bedrijven, middenstanders, kortom allen, om deze rustige, zakelijke en juist daarom zoo vernietigende critiek op de communistische theorie en praktijk, onder de oogen van hun personeel te brengen.

Een welkome gelegenheid om het communistische monster in zijn ware gedaante te toonen.

De Indische Culturen

Uit den inhoud van No. 4 (16 Febr.). Woningen voor cultuur-employé's, door E. de Boer (met afb.). — Coelogyne Lndl, door H J. Wigman (met ill.). De selectie van zuivere-lijn-rassen van padi, het beproeven en de verbreiding daarvan, door L. Lord. — De koffiebloesemziekte in Ned. West-Indië, door Dr. D. S. Fernandes. — Terugblik 1927. Een beschouwing van de voornaamste financieele en economische gebeurtenissen in het jaar 1927 (slot), door M. A. J. Kelling. — Stabilisatie van de suikerproductie, wereldproductie en prijsverloop, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Kiemproeven bij suikerriet, door O. Loew. — Het bemesten van theestuiken in tuinen onder een grondbedekker, door T. H. Holland.

De Indische Mercuur.

No. 13 (28 Maart). Berichten van de Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, No. 35. Invoer van Sawo manila te Amsterdam, door Ir. W. Spoon (met afb.). — De kwaliteit van de Javasuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De Vereenigde Staten en Indië (onderhoud met Mr. Courts Dubois). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft een uitgebreide opgave van recente rubberliteratuur.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 34 (18 Febr.). Het niet verlengen der erfpachtstermijnen (vervolg). — Iets over de medische en hygiënische verzorging van ondernemingsbewoners ter Sumatra's Oostkust, door Dr. W. Kouwenaar (slot). — De ontslagkwestie Gersen. — Het verslag der Arbeidsinspectie (over 1926). — De nieuwe onzekerheid over het lot der „Poenale Sanctie" in Indië, door Mr. F. J. H. Cowan (ontleend aan Econ.-Stat. Berichten). — Situatie Europeesche rubbercultuur en de positie der Inlandsche rubber-aanplantingen. — Voedselvraagstuk.

* * *

Kamoes Kemadjoean (Modern zakwoordenboek) oleh Adi Negoro. (Met een voorwoord van Prof. C. Spat). (Gouda, G. B. van Goor & Zoonen). [Een woordentolk welke van veel nut zal zijn voor lezers van Maleische geschriften, waarin meer en meer vreemde woorden en uitdrukkingen worden gebezigd; evenzeer kan het boekje diensten bewijzen aan Europeanen, die ten behoeve van hun omgang met Maleisch sprekenden wenschen te weten hoe verschillende vreemde termen kort en beknopt in die taal kunnen worden verklaard].

Iets over Timor en cultuur-mogelijkheden (met afb.), door A. Bouman-Houtman. (De Indische Boerderij, 27 Jan. '28. — Over de eendenhouderij in de residenties Cheribon, Pekalongan, Banjoemas en Kedoe, door Ir. A. W. Huidekoper (Id. 10 Febr.).

Het Chung Hwa-Congres en de eenheid onder de Overzee-Chineezen in Indonesië, door Liem Bwan Tjie. — De Chineezen in Suriname, door Tjong Soei Phen (Chung Hwa Hui Tsa Chih. Orgaan van de Chineesche vereeniging Chung Hwa Hui. Febr. 1928).

Overzicht van den economischen toestand der Oostkust van Sumatra gedurende het jaar 1927. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan. 15 Febr. '28).

De rentabiliteit van de Ombilin-mijnen, door Ir. P. Hövig. (De Ingenieur, 24 Maart '28).

Tuinbouwvoorlichting in Nederl.-Indië. — Als 't kindje binnenkomt (vervolg der beschouwingen over gebruiken bij zwangerschap en geboorte bij verschillende volksstammen in den Ind. Archipel), door Blanda. (De Indische Post, 18 Febr. '28).

A head of Shiva from Prambanan, Java, by Ordhendra C. Gangoly. With plate. (Rupam. A Journal of Oriental Art. No. 32. Oct. '27).

Algemeen verslag van het onderwijs in Nederlandsch-Indië over 1925. Eerste deel. Samengesteld door het Bureau van den Onderwijsraad. (Weltevreden, 1927).

Bepalingen en voorschriften betreffende het Inlandsche gemeentewezen in de Buitengewesten. (Mededeelingen van de Afd. Bestuurszaken der Buitengewesten. Serie A, No. 1). (Weltevreden, 1927).

Awas! Handboek voor het verkeer in Nederl.-Indië, door B. Th. Brondgeest. Tweede druk. Met afb. [Hollandsche en Maleische tekst]. (Weltevreden, 1927).

Over de samenstelling en het ontstaan van krijt- en mergelgesteenten van de Molukken, door Tan Sin Hok. Proefschrift Technische Hoogeschool. Met afb. ('s-Gravenhage, 1927).

Leidraad voor de oprichting en instandhouding van Inlandsche volksscholen op Java en Madoera. (Weltevreden, 1927).

Het cokesvraagstuk der Indische kolen. Met afb. (Mededeelingen van de Commissie tot ontwikkeling van de Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië. No. 7). ('s-Gravenhage, 1927).

Verslag van de Commissie voor de scheiding van Kerk en Staat. (Weltevreden, 1927).

Gedenkboek uitgegeven bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vereeniging de Ned.-Ind. Kunstkring te Batavia 1902—1927. Met afb. (Batavia, 1927).

1) Deze rubriek is wegens plaatsgebrek bekort.

Suriname.

Het parket te Paramaribo heeft een strafvervolging ingesteld tegen den heer P. A. May, redacteur van „De Suriname", wegens beleediging van den gouverneur. Het hof van justitie heeft rechtsingang verleend.

De vervolging houdt verband met een artikel, hetwelk onder het hoofd „Uitgestooten" werd opgenomen in de eerste helft van Januari. Hierin werd o.m. gezegd, dat het bestuursbeleid in Suriname niet het algemeen belang op het oog heeft, doch daarbij uiting wordt gegeven aan persoonlijke antipathie of sympathie, of ook om gevolg te geven aan wenschen en grillen van hotelvrienden, disch- en gelaggenooten, of-te-wel pluimstrijkers. Op geneeskundigen wordt bedektelijk pressie geoefend tot het geestelijk of lichamelijk ongeschikt verklaren van staats-, kerk- en landsdienaren en waar het doel niet kon worden bereikt, nam men de toevlucht tot machtsmisbruik, dit trachtende goed te praten door onware en onjuiste voorstellingen. Getracht wordt, het publiek zand in de oogen te strooien. Doch het publiek, welks oogen gaandeweg zijn geopend, ziet het valsch gedoe in en stelt in het betrokken gezag geen vertrouwen meer. Aan de Surinaamsche Nederlanders worden leidende betrekkingen niet gegund, terwijl aan den vooravond van het vertrek van den gouverneur ook een staaltje wordt gegeven van uitstooten van Europeesche Nederlanders, door de benoeming van den heer Prellwitsch als commissaris van Coronie, welke benoeming een staaltje van nepotisme wordt genoemd....

Ten parkette verhoord, verklaarde de heer May, dat, hoewel de betrokken artikelen „aangeboden" artikelen waren, hij de volle verantwoordelijkheid voor den inhoud aanvaardde. Hij ontkende echter de bedoeling te hebben gehad om den gouverneur te beleedigen.

Een „buitengewoon nummer" van het blad „Suriname" is aan deze zaak gewijd.

* * *

Blijkens het verslag over 1927 van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij zijn in totaal gemijnd 181.584 ton en verscheept 173.919 ton, waarvan 162.311 ton gewone bauxiet en 11.608 ton Arvida ore. Er werd minder verscheept dan geraamd 6081 ton. Betaald werd aan bauxiet-royalties en exportbelasting ƒ 63.247 en aan andere belastingen ƒ 19.434, dus in totaal aan belastingen ƒ 82.682 en voorts aan salarissen en arbeidsloonen ƒ 1.115.598.

Voor 1928 is de raming voor de verscheping 170.000 ton voor het bauxiet, hetwelk naar East St. Louis (via New-Orleans) zal worden verscheept, terwijl gedurende de maanden Mei, Juni, Juli, Augustus en September nog iedere maand 5000 ton speciaal erts (Avida ore), dus totaal 25.000 ton, naar Port Alfred (Canada) zal worden verscheept, hetgeen een totaal raming geeft voor het loopende jaar van 195.000 ton.

* * *

Naar aanleiding van een artikel in het „*Nieuwsblad van het Noorden*" van 14 Maart geeft de heer W. H. van Sandick in het blad van 19 Maart eenige beschouwingen, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Suriname is geen bezitting, waaraan Nederland pleizier heeft, maar Suriname beleeft ook weinig pleizier van Nederland. Waaraan is die ellendige toestand te danken? Aan een goed bedoeld, maar volkomen verkeerd beleid van Nederland, dat telkenjare op een nimmer sluitende begrooting eenige millioenen guldens bijpast en wel voelt, dat het geld, daarvoor besteed, nutteloos weggeworpen wordt, maar er voor terugschrikt om door een weldoordacht en consequent doorgevoerd plan de kolonie in korten tijd voor altijd er boven op te helpen. Ware het niet oneindig verstandiger, om in een beperkt aantal jaren een zeer groot bedrag aan de gezondmaking van Suriname te besteden dan jaarlijks een paar millioen in een bodemloozen put te werpen? Vergeet ook niet, dat deze regelmatig terugkeerende millioenentekorten te zamen in den loop der jaren weldra honderd millioen zullen bedragen en voor zoo'n nutteloos besteed bedrag geven wij aan de na ons komende geslachten een stuiptrekkende kolonie over! Laat Nederland dus dezen verkeerden weg verlaten en de eenige verstandige methode, die mogelijk is, aanvaarden, namelijk de welvaart van Suriname in een kort tijdsbestek weder doen herleven."

Het artikel eindigt met deze opwekking: „Laat Nederland nu de handen uit de mouw steken en toonen, dat het niet alleen in de Oost veel tot stand kan brengen, maar ook de West tot hernieuwden bloei en welvaart kan voeren en zoodoende èn aan vele Nederlanders een bestaan kan geven èn zijn nationale welvaart beduidend vergrooten. Suriname heeft ongekende mogelijkheden: laat deze Nederland en niet vreemde volken tot voordeel strekken!"

* * *

In het „*Algemeen Handelsblad*" van 28 Maart het verslag van een onderhoud met Dr. Rutgers, die begon met te verklaren: „Over de West spreek ik niet vóór ik er ben!" Het onderhoud liep dus over Oost-Indië, maar wij vonden er iets in dat wij toch hier willen overnemen. De interviewer stelde de vraag, of ook Z.Exc. niet van meening was, dat er grond bestond voor de opinie, dat de bevolking meer nut zou hebben van meer scholen voor practisch landbouwonderwijs dan van steeds nieuwe dessaschooltjes bijv.

Dr. Rutgers antwoordde hierop: Er is altijd één groote moeilijkheid! *Landbouwonderwijs kan eerst worden gegeven na afloop van den schoolplichtigen leeftijd, dat is hier te lande ook het geval.* En die bizonderheid maakt in de kolonie de quaestie dubbel moeilijk, want daar hebben wij op de leerlingen heelemaal geen vat meer, wanneer zij de school eenmaal hebben verlaten. (Cursiveering van ons).

Verder zeide Dr. Rutgers nog: „Persoonlijk ben ik van meening, dat landbouwscholen niet de meest werkzame middelen zijn om practische kennis bij te brengen."

* * *

Dr. van Blankensteyn vergeet Suriname niet. Uit zijn brief „*aankomst te Batavia*" in de N. R. Ct. van 25 Maart, Ochtendblad A, knippen wij het volgende brokje:

„Herinneringen aan de aankomst te Paramaribo kwamen toen bij mij op. Daar eerst een lange vaart op de weidsche, kilometers breede Surinamerivier, tusschen oevers waarop de vegetatie van een fantastisch vruchtbaren grond in onderling dringen buiten de omlijsting der oevers wordt geperst. Verder op dan langs de rivier schilderachtige teekenen van leven, zij het ook van een leven in uiterst merkbaar verval. Daarna de aankomst voor de vriendelijke, haast liefelijke stad, aan den levendigen „waterkant", onder de vroolijke belangstelling van een bevolking, die voor die gelegenheid ons uiterst verstaanbare klanken spreekt. Achtergrond oudvaderlandsche houten huizen, zooals in sommige van de schilderachtigste Noord-Hollandsche stadjes — —

Suriname is gemoedelijk en zelfs genoegelijk in zijn begroeting zoowel als in zijn armoede. Tandjong Priok echter is een voorbeeld van troosteloos practischen rijkdom."

* * *

Naar de „Ned." verneemt, is dr. A. A. L. Rutgers, de nieuwbenoemde gouverneur van Suriname, voornemens om 11 Mei a.s. met het s.s. „Stuyvesant" uit Amsterdam te vertrekken naar Suriname, vergezeld van zijne echtgenoote en twee kinderen. Zijn beide oudste kinderen blijven in Holland.

Curaçao.

Nog eens: belangstelling voor West-Indië.

Met groote vreugde zullen ongetwijfeld ook de lezers van deze rubriek hebben kennis genomen van het bericht der reorganisatie en uitbreiding van de West-Indische Kamer.[1] Dat een reorganisatie noodig was, zal niemand ontkennen; dat zij met uitbreiding kan gepaard gaan, zal ieder verheugen. Wel zijn het nog bijna uitsluitend lichamen welke op Suriname betrekking hebben, die vertegenwoordigd zijn in de kamer, en wij missen met name naast de Surinaamsche bank de Hollandsche Bank voor West-Indië, maar wij zien toch ook Oost en West vermeld, en met name het Koloniaal Instituut zal voor Curaçao nog heel wat kunnen doen, als het zich daarmee meer gezet gaat bezighouden, en ten slotte... de nieuwe archivaris, de heer Kesler, kent Curaçao èn Suriname.

De West-Indische Kamer heeft ten doel: alles te doen wat de *handelsbeteekenis* van Nederlandsch West-Indië naar voren kan brengen. Dit beperkte doel is toch nog heel wat, en anderen zullen wel zorgen voor wat er meer en anders te doen is. Ofschoon ook natuurlijke personen lid en donateur der Kamer kunnen zijn, heeft men het bij deze reorganisatie blijkbaar gezocht in de „rechtspersoonlijkheid bezittende lichamen", o.i. terecht, want die zijn het meest bij de handelsbeteekenis van onze West geïnteresseerd.

Curaçao en Suriname.

(Slot).

Ten slotte behandelt de correspondent als laatste onderwerp: het volk van Curaçao, dat hij goe[d] zegt te kennen, daar zijn werkzaamheden he[m] voortdurend in aanraking brachten ook met d[e] onderste lagen der bevolking.

Het bleek hem herhaaldelijk, dat die bevolkin[g] niets voelt voor de Hollandsche taal. Het Papi[a]mentsch is nog steeds de voertaal voor de bevol[]king, maar daarnaast tracht ieder zich wat Spaansch of Engelsch eigen te maken. Voor de Hollandsch[e] taal geeft de man in the street zich geen moeit[e]. En dit is tot zekere hoogte begrijpelijk. Met Ho[l]landsch kan hij alleen terecht op Curaçao. Zoodr[a] hij zich echter begeeft naar een der omgevende lan[]den, heeft hij kennis van de Spaansche taal of va[n] Engelsch noodig.

Het mindere volk is verslaafd aan den dran[k], vooral aan kruikjenever en rum, welke dranke[n] daar door de geringe invoerrechten zeer goedkoo[p] zijn. Hiervan wordt ruim gebruik gemaakt op Z[a]terdagavond, Zondag en Maandag. Uit dit laats[te] volgt, dat „Maandag houden" te Willemstad ee[n] bekend verschijnsel is.

Het is echter een werkzaam volk, waarvan ond[er] goede leiding zeker veel goeds te maken valt.

De verhouding tusschen Curaçaoënaar en Sur[i]namer is over het algemeen goed.

Verbinding Curaçao—Aruba.

Het schijnt goed te gaan met de verbindin[g] Curaçao—Aruba door middel van het s.s. „Merida". Onlangs hebben niet minder dan 54 passagiers d[e] reis naar Aruba meegemaakt. Wel een bewijs h[oe] noodig deze verbinding was.

(A. d. C.)

Militaire Politie.

Met het oog op de reorganisatie der politie is p[er] s.s. „Simon Bolivar" het eerste detachement po[li]tietroepen gearriveerd, bestaande uit 28 brigadier[s] onder leiding van sergeant Cox.

Per s.s. „Crijnssen" worden verwacht drie onde[r]officieren met familie, voor de militaire politi[e]. Daar de politiewoningen nog niet klaar zijn, zulle[n] dezen zoolang bij de sergeants op Plantersrust o[n]dergebracht worden.

(A. d. C.)

Scheepvaart.

In Januari 1928 kwamen de haven van Willem[]stad binnen 129 zeilschepen, metende 27.081 M[3] netto en 379 stoomschepen, metende 2.048.506 M[3] netto.

Curaçaosche Bank.

De heeren Zeilinga en Mr. Westerman, die vo[or] het circulatiewezen naar Curaçao zijn gegaan, he[b]ben daar een vergadering gehad met eenige ban[k]directeuren, leden van den K. R. en van den K. v. K. De *Amigoe* deelt daaromtrent mee:

„In hoofdzaak kwam het besprokene neer o[p] meer faciliteiten aan de Curaçaosche Bank te ve[r]leenen, vooral door het in circulatie brengen va[n] eigen pasmunt. De plannen, die door twee ter ve[r]gadering aanwezige heeren mede onderteeken[d] werden, zullen door den heer Zeilinga met den mi[]nister besproken worden, waarna een beslissing z[al] volgen.

Het heeft dus allen schijn, dat de Curaçaosche Bank zal behouden blijven, alleen op meer modern[e] leest geschoeid en van meer faciliteiten voorzie[n] — een conclusie, die voorzeker aller goedkeuri[ng] zal wegdragen en een vriendschappelijke same[n]werking tusschen de verschillende hier bestaan[de] bankinstellingen zal handhaven en bevorderen.

Bruggen.

Omtrent de Scharloobrug schrijft de *Amigoe*: „De nieuwe Scharloo-brug te Willemstad nad[ert] hare voltooiing. Op de dagen dat er toeristenboo[ten] binnen zijn, is zij reeds geopend voor het verk[eer] van voetgangers en auto's.

Eén ding is er, waarvan men nog steeds niet h[et] fijne weet. Bij de openbare behandeling der begr[oo]ting in Mei het vorig jaar, heeft de gemachtig[de] van het bestuur verklaard, dat contractueel 1 Fe[bruari] 1928 de werken aan Waaigat en Handelskade kl[aar] moesten zijn. Genoemde datum is voorbij, en z[ooals] als het zich laat aanzien, zal het nog wel maand[en] duren, voor het geheele werk klaar is, voor zoo[ver] het althans door de Christiani & Nielsen Mij. m[oet] worden uitgevoerd, want wat er dan voor Op[en]bare Werken nog te doen overblijft, zal nog w[el] heel wat langer duren. Hoe zit dat met dit co[n]tract?"

Omtrent de Koningin Emma-brug verneemt h[et] zelfde blad, dat deze als voorloopige maatregel z[al] verlegd worden aan den kant van Punda, tot ac[h]ter de Spaar- en Beleenbank, totdat de Handel[s]kade en de nieuwe opgang der brug klaar zal zij[n]. Hiermee zou gepaard gaan een afbraak van h[et] bastion ter plaatse van de Spaar- en Beleenba[nk]. Jammer.

Geen drankgelegenheden meer!

De procureur-generaal heeft medegedeeld, d[at] door hem in het belang der openbare orde ge[en] bewijzen van goedkeuring meer zullen worden

---

[1] *Noot der Redactie.* We ontvingen een verzoek om opname in het K. W. van het bericht zelve, waaraan toegevoegd eenige mededeelingen over een den 29en Maart door de Kamer gehouden vergadering, aan welk verzoek we evenwel eerst in het volgend Nr. kunnen voldoen.

gegeven van andere lokaliteiten dan de tot heden goedgekeurde voor het houden van eene tapperij, een koffiehuis, een logement met vergunning, een sociëteit, of voor het verkoopen en uitslaan van gedistilleerd, als bedoeld bij art. 1 van de Vergunningsverordening 1908.

Uit den Verren Vreemde.

Italië en Tripolitanië.

Wij mochten wel, bij de vermelding van het voortrukken der Italianen in het binnenland van Benghazi, de opmerking maken, dat daarmede niet de laatste stap tot beheersching van het woestijn-grens-gebied gedaan was, dat zelfs het moeilijkste nog wachtte, namenlijk de regeling en bevestiging van het daadwerkelijke bestuur. Geen maand is sedert verstreken en alles is daar verkeerd, als de laatste minder luid verkondigde berichten waar zijn.

De roemruchtige berichten van op de Senoessi behaalde overwinningen culmineerden in de onderwerping van Sjeich Seyid Bidda, een figuur van beteekenis in de Moslimsche wereld. En deze zou zelfs op weg zijn, zoo werd gemeld, naar Rome om daar die onderwerping te bevestigen.

Nu is er sedert echter opnieuw gestreden en hebben de Senoessi daarbij een voortvarendheid en kracht betoond, die de Italianen verplicht heeft bezette gedeelten weer prijs te geven. De oorzaak hiervan wordt in een correspondentie der „N. R. Ct." (28 Maart) aldus uiteengezet.

Seyid Bidda zou een overeenkomst hebben voorgeslagen aan het Ital. bestuur om voortaan in vrede met elkaar te leven en zou dat bestuur zich daartoe bereid hebben verklaard. Twee maanden voordien, in Dec., hadden de Ital. door vliegtuigen oproepen laten uitstrooien, waarin zij de Senoessi-stammen tot het staken van de vijandelijkheden en den terugkeer tot rust en orde aanmaanden, onder verzekering dat in dat geval de stammen volkomen vrij zouden worden gelaten hun eigen aangelegenheden te regelen. Daarop hadden de Ital. onderhandelaars naar het hoofdkwartier der Senoessi gezonden om over het afsluiten van een vredesovereenkomst te beraden. Die onderhandelaars zeiden Seyd Bidda toe, dat de Ital. zich van alle inmenging in de aangelegenheden van de door de Senoessi-stammen bewoonde streken zouden onthouden en dat zij den aanvoerder en allen stammen een aanzienlijk maandgeld zouden betalen, wanneer ze zich voortaan van elke vijandelijke handeling zouden onthouden. Seyid verklaarde zich bereid op die grondslagen te onderhandelen en liet het Ital. bestuur een desbetreffende ontwerp-overeenkomst toekomen. Het bestuur noodigde hem daarop uit ter bespreking van het voorstel in het Italiaansche hoofdkwartier bij Gerdobia te komen, waartoe hem vrijgeleide werd verzekerd. Maar toen de onderhandelingen niet wilden vlotten, nam de Ital. commandant den Senoessi-aanvoerder en zijne begeleiding gevangen en liet hem des nachts ongemerkt naar de kust brengen. Officieel werd daarop verbreid, dat Seyid Bidda zich had onderworpen, en op zijn wensch naar Rome was geleid om den Koning zijn hulde te betuigen.

Toen de ware toedracht den stammen bekend werd, hebben die, nu met verdubbelde woede en hevigheid, den strijd weder hervat, en zouden in de Dzjebel Asjdar, na zeer bloedige gevechten, welke drie dagen hebben geduurd, de Ital. strijdkrachten hebben teruggeworpen, waarop zij weer tot de zeekust zijn doorgedrongen."

Berlijn — anti koloniaal.

Een correspondentie in het Koloniaal Bijblad van de „Haagsche Courant" (26 Maart) vestigt de aandacht op de anti-koloniale propaganda welke in Berlijn wordt gevoerd. Zij ziet, in de manier van doen en in de hoofdpersonen, een voortzetting van de werkzaamheid der Liga tegen imperialisme en koloniale onderdrukking, na de in 't najaar van 1927 in Brussel gehouden conferentie. Als uiting van die bedrijvigheid brengt de correspondent een uitvoerig verslag bij van een voorstelling in de Piscator Theater. Deze was aangekondigd als: *Koloniale Welt in Flammen*. Een circa 15 minuten durend gemengd nummer van films en tooneel droeg den titel *Sklaverei ist abgeschaft*, en had natuurlijk tot strekking duidelijk te maken, dat de slavernij alleen op papier is afgeschaft, maar inderdaad in verschillenden vorm nog voortbestaat. Naast dit stuk vulden kortere beurten van verschillende redenaars het programma. De bekende oude fanatieke Prof. Dr. Alfons Goldschmidt deed zeer tendentieuze mededeelingen over het Brusselsche congres. De correspondent van de H. Ct., die zelf dit congres had bijgewoond, kon controleeren hoe schromelijk de professor overdreef, om tot daarbij aansluitende eenzijdige gevolgtrekkingen te komen, over exploitatie van de inboorlingen in verschillende werelddeelen.

De Britsch-Indiër Harindranath Chattopadhaya, die wegens zijn revolutionair optreden uit zijn vaderland verbannen is, vergastte de hoorders op liederen in zijn landstaal.

Arthur Holitscher droeg eveneens uiterst tendentieuze gedichten voor van de Chineesche revolutie.

Dan vermeldde het program het optreden van den Ned.-Ind. student Soerapati, in wien de correspondent Abdoel Manaf, alias Soebardja meende te herkennen. Hij speelde viool en gaf Sumatraansche en Javaansche liederen ten beste.

Het geheele verslag geeft den indruk, dat zij, die daar een rol vervulden, zelf niet veel nieuws en niet veel belangrijks wisten mee te deelen, en wij geven 't dan ook niet weer om hetgeen daar verteld en vermeld is. Maar wat ons wel merkwaardig voorkomt, is, dat in Berlijn voor dergelijke voorstellingen, die niet een enkelen keer, maar herhaald en veelvuldig gegeven worden, aandacht en belangstelling verwacht en verkregen wordt.

Wel wordt ondersteld, dat de beweging, waarvan het geven van dergelijke voorstellingen een onderdeel is, aanmoediging en financieelen steun van Moskou ontvangt, maar, ook wanneer men dit aanneemt, blijft de aandacht, die *men* in Berlijn blijft vragen voor en geven aan de revolution. bewegingen in de koloniale landen, en in 't bijzonder nog aan die in Nederlandsch-Indië, een opmerkenswaardig verschijnsel.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

REISE-INDRüCKE AUS JAVA.

Vrijdag 30 Maart j.l. had de afdeeling Amersfoort onzer Vereeniging als gast Prof. Dr. C. Schröter, oud-hoogleeraar in de Botanie aan de Hoogeschool te Zürich, die tot onderwerp van zijne lezing had gekozen: „Reise-Eindrücke aus Java."

De afdeelingsvoorzitter, de heer E. Roodhuyzen, leidde den hooggeleerden spreker bij de vergaderden met een welkomstwoord in, waarop prof. Schröter zijn rede aanving met zijne groote bewondering te betuigen voor het eiland Java, de schoonste parel aan 's Werelds kroon.

Men zou de hierop volgende voordracht kunnen qualificeeren als een „Universeele", immers beschouwingen over koloniale politiek paarde hij aan die over sociaal economische toestanden op Java, over humanitaire maatregelen door de Regeering eenerzijds en door de particuliere landbouw-nijverheid aanderszijds genomen ten behoeve van de Inheemschen ten aanzien van hunne ontwikkeling, hunne gezondheid en weerstandsvermogen, over de geologische vorming van Java en de climatologische toestanden aldaar, de beide laatste in verband met de vegetatie, de planten- en bloemenpracht.

Spreker bracht een eere-saluut aan de Hollandsche energie, die in samenwerking met de Inlandsche werkkrachten en met toepassing van de uitvindingen der Westersche wetenschap een cultuurland bij uitnemendheid had weten te vormen, waarin de rechten van den Inlander op den bodem en op de daarop verworven producten door de wet worden beschermd, terwijl bovendien het Nederlandsche en zelfs het vreemde kapitaal ruimschoot gelegenheid verkreeg voor den bewonderenswaardigen opbouw van de „groote cultures", die een steeds belangrijker rol gaan spelen op de wereldmarkt.

Dit verslag zou te lang worden, wanneer wij Prof. Schröter op den voet volgden in zijn rede, slechts het volgende dient nog te worden gememoreerd, dat de enthousiaste reiziger niet bleek blind te zijn geweest voor de groote bezwaren, welke z.i. verbonden zijn aan een ondoordachte en eenzijdige inlanderlievende politiek. Hij achtte de vaderlijke leiding van den Europeaan in alles absoluut noodzakelijk voor een lange reeks van jaren en waar het Oosten is ontwaakt, tengevolge van den grooten oorlog en door het onderwijs intellectueele en nationalistische elementen tot afscheiding van Nederland aansporen, daar verheft hij als objectieve toeschouwer daartegen den waarschuwenden vinger en maakt de woorden van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal, Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff tot de zijne, dat er alleen sprake mag zijn van „Gemeenschappelijken arbeid" tot ontwikkeling van land en volk.

Na de pauze liet de bejaarde spreker — onder eene keurige toelichting in het Nederlandsch, hetgeen ten zeerste werd geapprecieerd — ons een honderdtal meest gekleurde lichtbeelden zien, betrekking hebbende op de breede schakeering van onderwerpen, welke hij in het eerste gedeelte van zijn voordracht had behandeld, waarvan ons voornamelijk opvielen de schitterende foto's, genomen uit vliegtuigen, waardoor men van het landschap een onuitwischbaar schoonen indruk verkreeg.

Ook de foto's van den bloemen- en plantengroei waren in één woord prachtig en terecht merkte de spreker op, dat de vriend van de Natuur in hooge mate verrukt moet zijn over zooveel schoons.

Met een warm woord bedankte de Voorzitter der Afdeeling — onder groot applaus — Prof. Schröter voor de belangrijke, leerzame en schoone redevoering.

E. H. BERGSMA.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Op *Zaterdag 7 April a.s.*, des avonds om 8 uur zal Dr. C. Schröter, Oud-Hoogleeraar in de Botanie aan de Techn. Hoogeschool te Zurich, een *lezing met lichtbeelden* houden over: *„Reise-Eindrücke aus Java"*, in de groote zaal van „De Twee Steden" Buitenhof alhier.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Aan de Leden en Begunstigers der Vereeniging „Oost en West", Afdeeling Nijmegen.

Olympia Theater, Lange Burchtstraat, *Wetenschappelijke matinées:*

7 April 1928, Ufa-Expeditiefilm *„Menschen, Dieren en Zeden in Abessynië"*.

5 Mei 1928, Ufa-cultuurfilm *„Het mysterie der Schepping"*.

Aanvang half drie 's middags.

Tot bovenstaande Matinées hebben *Leden* en *Begunstigers* der Ver. „Oost en West" met hun gezin, op vertoon van de Lidmaatschapskaart 1928, toegang tegen *f* 0.50 per persoon tot het Balcon en den Eersten Rang, terwijl het bespreken van plaatsen kosteloos is.

Donderdag 12 April 1928, 'savonds 8 uur, in den grooten Foyer van den Schouwburg, een *voordracht met gekleurde lichtbeelden* over: *„Reisindrukken van Java in 1927"*, door den heer Dr. C. Schröter, Alt Prof. d. botanik a. d. Erdgen. Techn. Hochschule te Zürich.

Toegang voor leden en begunstigers der Ver. O. en W. en geïntroduceerden.

Zaterdag 21 April 1928, 's middags half drie, in het *Olympia-Theater*, Lange Burchtstr., de volgende films:
I. Mooi Bandoeng."
II. Het Havenbedrijf en Werkplaatsen van de Koninklijke Paketvaart Maatsch. te Tandjong Priok (Batavia).

Aan leden worden aan de controle van het Theater op vertoon van de Lidmaatschappskaart 1928 *twee* vrije toegangskaarten en aan Begunstigers *één* kaart uitgereikt.

I. T. A.

Bezoekt de *Indische Tentoonstelling* van *„Oost en West"* op *Zijpendaal* te *Arnhem 11 Juni tot 28 Juli 1928.*

Leden en Begunstigers der Ver. „Oost en West", afd. Nijmegen, hebben op vertoon van de Lidmaatschapskaart 1928, 50 pCt. reductie op den toegangsprijs, Zeetuin inbegrepen.

HET BESTUUR AFD. NIJMEGEN.

Afdeeling Twente.

Op *Woensdag 11 April a.s.*, te 8 uur n.m., zal in „Irene" te Enschedé professor C. Schröter, oud-Hoogleeraar in de Botanie aan de Hoogeschool te Zürich een *lezing met lichtbeelden* houden over: *„Reise-Eindrücke von Java 1927"*.

De Secretaris,
A. W. STROINCK.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 7 April* e.k., des nam. ten 2 ure, in het gebouw Heulstraat 17.

Punten van behandeling.

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 17 Nov. '27, No. 46).
3. Jaarverslag; Rekening en Verantwoording '27 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting '28 (zie K. W. 1 Maart '28, No. 9).
4. Mededeelingen van het Dagel. Bestuur.
5. Rondvraag en sluiting.

De Algem. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Dagelijksch Bestuur.

KENNISGEVING AAN DE LEDEN.

Het Reisbureau Laagland, van Hengel en Co., Laan van Meerdervoort 7c, Den Haag, organiseert de volgende autotochten met de daarachter gestelde prijzen:

1. Naar de bollenvelden *f* 2.50.
2. Naar de Betuwe (geheelen dag) *f* 7.—; op vertoon van de lidmaatschapkaart *f* 6.50.
3. Naar Zijpendaal (I. T. A.), retour *f* 6.50. Dit echter alleen voor de leden van O. en W. en met een deelname van minstens 20 personen.

Aan de leden van de afdeeling 's-Gravenhage.

Beleefd, doch dringend verzoek, om tot vermijding van onkosten en verwarring de verschuldigde contributie *niet* aan het Hoofdbestuur over te maken, doch aan den Secretaris-Penningmeester der Afd. 's-Gravenhage, Giro-Nr. *135120.*

Van de Redactie.

OLYMPISCHE SPELEN.

In overleg met het Ned. Olympisch Comité en de Directies der groote Stoomvaartlijnen is, door bemiddeling van den Raadsman voor Studeerenden bij het Departement van Koloniën, den Heer L. C. Westenenk, ten gerieve van repatrieerenden, een schikking getroffen ten opzichte van het reserveeren van abonnementsplaatsen voor de verschillende spelen.

D. R. Koolhaas, Scheikundige aan het Phytochem. laboratorium van 's Lands plantentuin; Bellamystraat 4, Utrecht.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Ir. Th. L. G. du Quesne van Bruchem, Houtvester bij den dienst van het Boschwezen; Kampstraat 12, Baarn.
F. J. Arends, Ondercommissaris bij de Veldpolitie in de res. West-Priangan; Hugo de Grootstraat 48, 's-Gravenhage.
H. J. de Ruiter, Politie-opziener bij de Veldpolitie; Kluisstraat 16, Helmond.
E. v. d. Brink, Ambt. 3e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc.; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
J. J. C. van Essel, Hoofdopz. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Galileïstraat 56, 's-Gravenhage.
A. Reichler, Lid der Weeskamer; Weenen, Kubeckstrasse 18/14-III.
Mr. D. H. Recter, Landrechter bij het Landgerecht te Soekaboemi; Rhenen.
W. v. d. Ent, Inspecteur bij de S.S. en Tr.; Laan van Meerdervoort 320, 's-Gravenhage.
Mej. D. E. J. van Marle, Stenografe 2e kl. bij den Volksraad; 2e Schuytstraat 216, 's-Gravenhage.
B. A. W. H. Kramer, Onderwijzer der 3e kl. bij het O.E.L.O.; Burgwal 65, Kampen.
W. F. van Hasselt, Idem als voren 1e kl.; Utrechtscheweg 38, Zeist.
N. A. Jansen, Hoofd Stenografischen dienst van d Volksraad; Lomanstraat 96boven, Amsterdam (Z.)
A. P. le Coultre, Gouv.-Veearts te Singaradja; p/a. Van Wijk, Station, Gorinchem.
Mr. W. A. Dumbar, Griffier Raad van Justitie te dan; Koningskade 7, 's-Gravenhage.
E. A. Ph. Winter, Instrumentmaker, burgerl. ambt. T dienst; Mühlendamm 45, Hamburg (Duitschland)
H. F. Thomas, Opzichter 1e kl. bij de B.O.W.; Weim straat 341, 's-Gravenhage.
A. B. A. Soleman, tijd. wnd. Hoofdopz. bij de B.O.W Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
P. C. A. Kools, Kapitein der Infanterie; Gr. Her ginnelaan 107, 's-Gravenhage.
L. F. Kloet, 1e Luitenant der Infanterie; St. Anthon laan 184, Arnhem.
K. J. Schimmelketel, 1e Luitenant der Cavalerie; Fr Hendriklaan 123, 's-Gravenhage.
Dr. M. M. Weber, Officier van Gezondheid 2e kl.; Gr Hoefijzerlaan 39, Wassenaar.
P. Cool, Dir. Officier van Gezondheid 2e kl.; Niebo weg 262, 's-Gravenhage.
H. E. v. Hoogezand, 1e Luitenant der Infanterie; La van Meerdervoort 325, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

J. Jans, Kantoorhoofd bij de S.S. en Tr.; Nice, Pal St. Barthelemy, Avenue Cyrille Besset.

Mutatiestaat van 28 Maart tot 4 April 1928.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. J. W. Hartgerink, Arts, Groningen, Ubbo Emmiussingel 37a. ƒ 5.	Voorzitter afdeeling Groningen.
W. L. Zonnevylle, Oud-Kapitein Art. N.I. L., Groningen, Jozef Israëlstraat 57. ƒ 10.	
Th. N. Muller, Gep. O.-I. Ambtenaar, Leiden, Koninginnelaan 44. ƒ 5.	Eigen aannmelding.
E. C. Lantzius, Oud-Ingenieur 1ste kl. B.O.W., Heemstede, Landzichtlaan 11. ƒ 10.	
De Stads Bibliotheek en Leeszaal te Haarlem, Prinsenhof. ƒ 5.	Administrateur „Oost en West".
Mevrouw M. M. J. Bolkestein, Haarlem, Brederodestraat 3. ƒ 5.	
Mevrouw de Weduwe D. H. Klik-Bakker, Haarlem, Bosch- en Hoverstraat 13. ƒ 5.	Penningmeester afdeeling Haarlem.
P. de Nes, Overveen, Julianalaan 105. ƒ 5.	
A. Th. L. Salverda, Gep. O.-I. Ambtenaar, Utrecht, Prins Hendriklaan 81. ƒ 5.	Eigen aanmelding.
W. P. Costerus, Fabrikant, Utrecht, Plompetorengracht 27. ƒ 5.	Penningmeester afdeeling Utrecht.
C. L. Drossaers, Vertegenwoordiger Nash & Packard Automobielen, Rotterdam, Beukelsdijk 57a. ƒ 5	Secretaris afdeeling Rotterdam.
Mevrouw de Weduwe Veeren—Nersélewel de Witt Hamer, Nijmegen, Joh. Vijghstraat 54. ƒ 5	Mevr. A. W. C. Vigelius-Bisschop Wijnveldt te Nijmegen
P. Nap, Nijmegen, Staringstraat 16. ƒ 5.	
A. de Kock van Leeuwen, Nijmegen, Sterreschansweg 58. ƒ 5.	Mevr. C. Jentink-Courier di Dubiquart te Nijmegen.
Ir. M. H. Caron, Gep. Hoofd der Mijninspectie bij den Mijnbouw in O.-I., Den Haag, Thomsonlaan 22. ƒ 5.	Secretaris Afd. Den Haag.

Eigen aanmelding.

R. E. van Dijk, Majoor b.d., Den Haag, Schuijtstraat 232. ƒ 5.
E. van Thiel, oud-Luit.-Kolonel Art. N.-I. L., Den Haag, van Beverningkstraat 146. ƒ 5.
W. L. Harmsen, oud O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 213. ƒ 5.
W. H. A. van Meerkerk, oud-Onderwijzer 1e klasse, Den Haag, Buijs Ballotstraat 63. ƒ 5.
F. C. N. van der Moore, oud-Resident, Den Haag, van Boetzelaerlaan 96. ƒ 5.
G. C. D. Neumann, oud-Ass.-Resident-Secretaris, Den Haag, Galvanistraat 118*a*. ƒ 5.
R. J. H. Neumann, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 214. ƒ 5.
A. Nieuwenhuysen de Vries, Den Haag, Prins Mauritslaan 71. ƒ 5.
D. Rottier, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Azaleastraat 68. ƒ 5.
Ir. J. P. Textor, Den Haag, Copernicuslaan 104. ƒ
G. W. J. van Walraven, Oud-Kapitein N.-I. L., Rijswijk (Z.-H.), Geestbrugweg 86. ƒ 5.
W. van der Wielen, Oud-Kapitein N.-I. L., Hilversum Pieter de Hooghlaan 1. ƒ 5.
H. E. Wempe, Oud-Luitenant-Kolonel N.-I. L., Westzaan F. 38 Kerkbuurt. ƒ 5.
D. L. Massink, Oud-Onderwijzer 1e kl., Doetinchem Houtkamp C 21. ƒ 5.
D. K. Boele te Padang. ƒ 5.

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw de Wed. L. W. A. Meltzer-Vigelius en Mej. S. L. J. Vigelius te Nijmegen, Verlengde Groenestraat 16	Mevr. A. W. C. Vigelius-Bisschop Wijnveldt te Nijmegen

Afschrijven:

D. Dunlop Rotterdam, Westersingel 109 (overleden).

Adresveranderingen:

H. van de Wetering, van: Den Haag, Zwarteweg 4 naar: Amsterdam, Heerengracht 435—37. ƒ 10 (contributie '28 is reeds voldaan).
Mej. K. Swerms, Onderwijzeres, van: Menado naar: Amsterdam, Frans van Mierisstraat 110. ƒ 5.
J. van der Wal, Boekhouder, Groningen, van: Verlengde Heerenweg 5a naar: Mr. W. de Sitterstraat 1a.
Mej. B. M. Jacobson, Haarlem, van: Schouwtjeslaan 36 naar: Kleverpark 60 R.
Dr. W. A. Wiemer, Arts, Haarlem, van: Duvenvoordestraat 60 naar: Zijlweg 96.
Instituut „De Wayer", Den Haag, van: Van Limburg Styrumstraat 45 naar: Prinsestraat 61.
Ph. F. L. C. Lach de Bère, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Sweelinckstr. 155 naar: Malakkastraat 208.
R. Adolf, Inspecteur Handenarbeid Dep. v. O. en E. van: Amsterdam, Hondecoeterstraat 7huis naar: Hotel Victoria, Tanah-Abang, Weltevreden.
J. Hendriks, Ass.-Resident, van: Den Haag, Bezuidenhout 49 naar: Weltevreden, Dep. B. B.
Dr. A. N. Barend, thans Gouvernementsarts aan het Krankzinnigengesticht te Magelang.
Ch. Monod de Froideville, Controleur 1ste kl. B. B. thans te Taroetoeng (res. Tapanoeli).
Mr. N. Makkes, Controleur B. B., van: Tebing Tinggi (S. O. K.) naar: Westerafdeeling van Borneo.
Mr. H. A. Nauta, Voorzitter Landraad, van: Modjokerto naar: Stagèn (Poeloe-Laut).
W. C. Camman, Luit.-Kolonel Inf., van: Makasser terug naar: Willem I.
P. C. A. Kools, Kapitein N.-I. L., vaan: Makassar naar: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 107. ƒ 5.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

P. N. Dezaire, Leeraar M. O.; Voorhout (Z.-H.).
J. J. Pecht, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; Spijkerstraat 303, Arnhem.
J. C. G. G. van Doorn, idem als voren; Krugerstraat 56, Utrecht.
G. P. Speek, idem als voren; Schenkweg 334, 's-Gravenhage.
Mej. H. J. Madiol, Onderwijzeres 2e kl. bij het O.L.O.; Statenlaan 153, 's-Gravenhage.
Mej. J. S. Pronk, Idem als voren; Haringkade 97, Scheveningen.
H. M. Smit, Hoofdopz. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
J. E. L. de Scheemaker, Ambt. 3e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc.; Anthonie Duyckstraat 109, 's-Gravenhage.